

Ljudska knjižnica

64290 Tržič

TRŽIČKI TEKSTILEC

LETO XIV

Številka 7

JULIJ 1973

GLASILO DELOVNE SKUPNOSTI BOMBAŽNE PREDILNICE IN TKALNICE TRŽIČ

Pol stoletja dela oplemenitilnice

Letos poteka 50 let odkar so pričeli z delom v novem oddelku v oplemenitilnici alj »Plajhi«, kakor so jo takrat imenovali. Zato mi dovolite, da vsem sodelavcem iskreno čestitam ob tem jubilejnem letu.

Poskušal bom orisati nastanek in razvoj obrata. Vsem tistim, ki so že dolga leta člani tega kolektiva bom skušal obuditi trenutke uspešno prehojene poti, vsem sodelavcem, ki so pred kratkim vstopili med nas, pa opisati pot in nastanek obrata, kakršen je danes.

Tedanji lastniki Glanzmann in Gassner so uvideli, da bi stkano in spredeno predivo prodali z večjim dobičkom, če bi ju še bolj obdelali. Zato so pričeli 1920. leta graditi novo poslopje, ki je bilo končano 1923. leta. Tega leta je steklo delo v novem obratu.

Začetki so bili skromni, ker so še vedno delali večinoma surove tkanine in so jih le merili. Vse stroje so v glavnem kupili pri firmi Haubold ali Weisbach Chemnitzu.

Na samem začetku so bili kupljeni naslednji stroji: smodilni stroj, dva kuhalna kotla, dva pralna stroja, stroj za kloriranje, stroj za kisljenje, vodni kalander, egalizirni stroj, bobnasti sušilni stroj, apretirni fulard, kalander, merilni stroj in vesna sušilnica.

Kapaciteta strojev je bila predvidena za 30.000 m² blaga dnevno, vendar pa so jih izkoriščali le 20 do 40 %. Delo je bilo sila zamudno in posamezne faze zelo težke. Vse količine hipoklorita, ki so jih rabili, so morali pripraviti iz klorovega apna, pri čemer se je zelo prašilo. Ves lug za izkuhanje tkanin pa so mo-

rali raztopiti v kotlih. Temu primerna je bila tudi tehnologija, ki pa je bila za tiste čase in takratne potrebe zelo moderna.

Ce pogledamo, kakšna je bila tedanja tehnologija, bomo lažje opazili razlike in napredek med takratno in današnjo.

Vse surove kose tkanin so morali ročno naložiti in jih prepeljati v pripravo, kjer so jih naložili, zašili, žigosali, osmodili ter razškrobili. Za beljenje je bilo teh kosov okrog 50 širokih ali 70 ozkih. Nato so jih vložili v leseno kad za razškrobljenje, kjer so ostali 24 ur. Drugi dan so jih oprali in ročno vložili v kuhalna kotla. Vse težje artikle so morali kuhati dvakrat. Iz kotlov so potegnili tkanino skozi pralni stroj in jo oprali. Nato so tkanino kislili, ročno vložili v kadi, od kjer so jo vodili prek pralnega stroja v stroj za impregnacijo s hipokloritom, nakar so jo zopet ročno vložili v bazene. Potem je šla še prek dveh pralnih strojev. Iz belilnice so oprano tkanino dali v bazene za obeljene tkanine. Od tu so jo vodili prek vodnega kalandra,

kjer so pramen še ročno odpirali — šele čez dve leti so dobili napravo za odpiranje pramena.

Tkanino so sušili ali na bobnastem sušilnem stroju, ali pa v vesni sušilnici. Tako posušena tkanina je imela to slabost, da ni bila enakomerno široka.

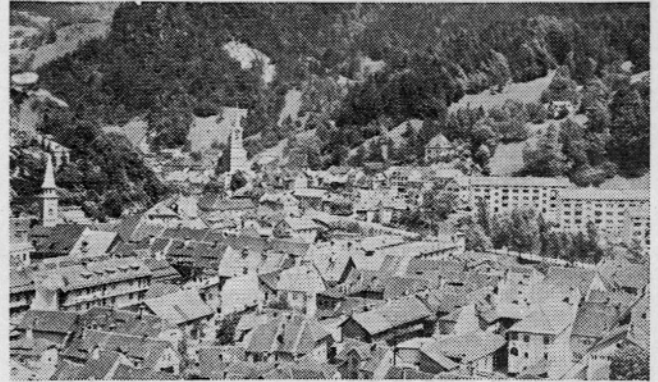
Tkanina, ki je bila sušena v vesni sušilnici, je morala biti prej posebno apretirana na frikcijskem škrobilnem stroju. Dobra lastnost te tkanine je bila ta, da je ostala apretura nezlomljena.

Po apretiranju in sušenju je šla tkanina v oddelek munge, kjer je bila cela vrsta strojev za lomljenje apretur, za vlaganje, za previjanje, za munganje in za kalandriranje.

Iz oddelka munge je šla v oddelek adjustirnice, kjer se je zmerila, belila, zložila, adjustirala in konsignirala.

Ker je bilo tkanin več, kot jih je mogel merilni stroj zmeriti, so ga ročno merili in sicer tako, da so ga natikali na kavljce med dvema drogova, na razdalji enega metra.

(Nadaljevanje na sredini)

5. avgust - praznik občine Tržič

V spomin na prve žrtve okupatorjevega nasilja med II. svetovno vojno v naši občini, praznujemo občani 5. avgust svoj praznik.

Kakor vsako leto, bodo tudi letos v prazničnih dneh številne prireditve, vendar so letošnje bolj posvečene praznovanju 90-letnice Gasilskega društva Tržič.

Našim bralcem posredujemo program prireditev, ki bodo na sporedu od 3. do 5. avgusta:

Petek, 3. avgusta:

ob 17. uri Rokometni turnir na igrišču TVD »Partizan« Tržič

Sobota, 4. avgusta:

ob 8. uri Zbor mladine pred paviljonom NOB in pohod po partizanskih poteh

ob 9. uri Slavnostna seja gasilskega društva Tržič v paviljonu NOB

ob 11. uri Komemoracija pri spomeniku pod Storžičem

ob 14. uri Tekmovanje gasilskih enot za pokal Jožeta Dornika na nogometnem igrišču.

ob 19. uri Promenadni koncert pihalnega orkestra na Trgu svobode

ob 20. uri Tek po ulicah Tržiča

Nedelja, 5. avgusta:

ob 5. uri Budnica

ob 9. uri Svečana seja družbenopolitičnega zbora občine Tržič v paviljonu NOB

ob 10. uri Parada gasilcev po cesti JLA in Trgu svobode, zborovanje gasilcev pred gasilskim domom in otvoritev doma

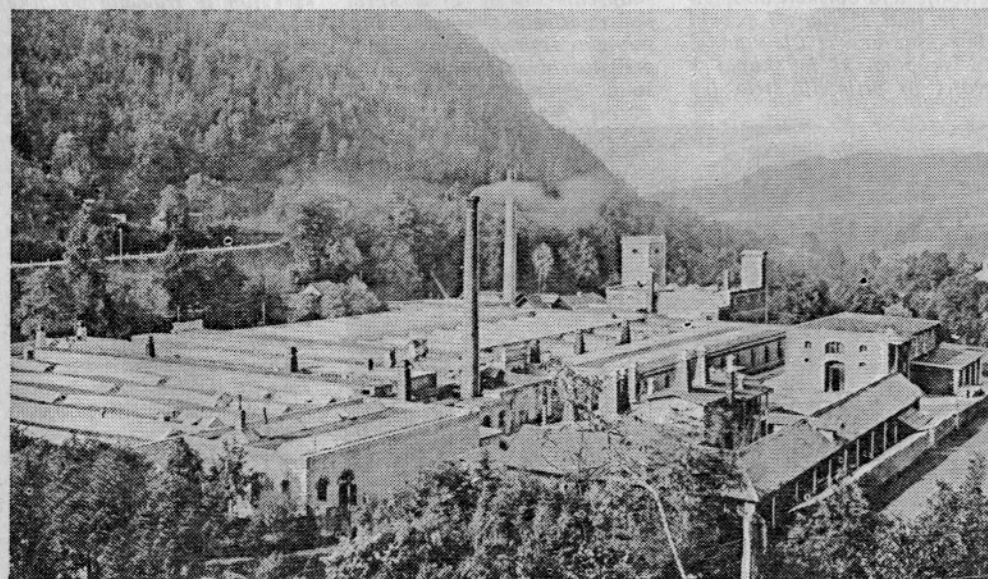
od 12. ure dalje Družabna prireditve v parku BPT.

Za občinski praznik iskreno čestitajo:

— samoupravni organi

— družbeno-politične organizacije

— in uredništvo!

Izgled podjetja pred graditvijo belilnice

Kako poteka uresničevanje ustavnih dopolnil v našem podjetju

Sprejeti ustavni amandmaji XX.—XXIII. z že »udomačenim« nazivom delavski amandmaji, zlasti pa še v letošnjem letu sprejeti zakon o konstituiranju organizacij združenega dela in njihovem vpisu v sodni register (Ur. l. SFRJ št. 22/73) zadajajo podjetju zelo odgovorno in težko nalogo, da se do konca leta 1973 konstituirajo v skladu s sprejetimi pravnimi akti. Končna faza konstituiranja delovne organizacije po novih predpisih je vpis delovne organizacije in temeljnih organizacij združenega dela v njeni sestavi v sodni register. Do tega zadnjega akta pa stoji pred delovno organizacijo cela vrsta vprašanj, ki jih je potrebno najprej razčistiti oz. obdelati z vseh aspektov in šele nato pripraviti ustrezne predloge za rešitev posameznih zadev. Ker je to delo zelo obsežno in težko in ker nam poleg tega ne preostaja zelo veliko časa, da vse to pripravimo, je bilo potrebno posamezne strokovne delavce zadolžiti, da se posvetijo izključno temu delu.

Program dela obsega naslednje naloge:

1. Študij amandmajev, zakonov, tolmačenj in drugih obstoječih materialov, obiski in razgovori s predstavniki drugih tekstilnih podjetij, sindikatov in podobno, zaradi seznanitve z njihovimi stališči glede realizacije ustavnih dopolnil,

2. Izdelava analize pogojev za organiziranje temeljnih organizacij združenega dela (TOZD),

3. Izdelava predloga samoupravnega sporazuma in predloga sklepa o organiziranju TOZD,

4. Organiziranje javnih razgovorov po posameznih delih podjetja (zbori delovnih enot) zaradi pridobitve stališč in predlogov o pripravljani analizi pogojev za organiziranje TOZD in o predlogu samoupravnega sporazuma, sprejem sklepa o organiziranju TOZD ter izvolitev vršilcev dolžnosti vodij TOZD,

5. Izdelava in sprejem statuta ter izvedba volitev v organe upravljanja (DS),

6. Sklenitev samoupravnega sporazuma o združitvi TOZD v delovno organizacijo,

7. Priprava predloga za registracijo.

V komisijo za uresničevanje ustavnih dopolnil bo potrebno v skladu z zakonom pritegniti predstavnike vseh delov podjetja, za katere bo ugotovljeno, da izpolnjujejo pogoje, da se organizirajo kot TOZD, to pa bo mogoče šele potem, ko bo končana analiza pogojev za organizacijo TOZD in ko bodo že jasneje opredeljene bodoče temeljne organizacije združenega dela.

Analiza pogojev bo morala obsežati naslednje elemente: obstoječe ekonomsko in finančno stanje podjetja kot celote in njenih posameznih delov, ugotovitev, kateri deli delovne organizacije pomenijo delovno celoto in izpolnjujejo druge pogoje za organiziranje v TOZD, določitev delovnih sredstev delovne organizacije, s katerimi bodo upravljali delavci v TOZD, ugotovitev terjatev in obveznosti delovne organizacije ter možnosti njihove razdelitve med posamezne TOZD, osnove, na katerih bi bilo mogoče urediti odnose med posameznimi TOZD v sestavi delovne organizacije ter druge zadeve, ki bodo bistvenega pomena za bodoče poslovanje delovne organizacije kot celote oz. njenih posameznih delov. Ker gre predvsem za analizo ekonomskih, manj pa pravnih pogojev, bo nujno potrebno v komisijo za pripravo analize vključiti ekonomiste in druge strokovne delavce, katerih delovno področje zajema zadeve, ki jih je potrebno analizirati. Tu je potrebno znova poudariti, da to delo ne bo lahko, saj bo morala dati analiza točen odgovor na to ali in kakšne pogoje ima delovna organizacija za organiziranje TOZD. S tem pa seveda ne bo sprejet dokončen sklep o organiziranju TOZD, kajti zakon izrecno predpisuje, da morajo sklepati oz. odločati o organiziranju TOZD-ov delavci neposredno in enakopravno z večino glasov vseh, ki delajo v delovne organizacije, ki naj bi se organiziral kot TOZD. Če bo sprejet sklep o organiziranju TOZD-ov v okviru podjetja, bo moral temu slediti sprejem statuta TOZD, izvolitev organov upravljanja in sklenitev samoupravnega sporazuma o združitvi TOZD-ov v delovno organizacijo. S samo-

upravnim sporazumom o združitvi TOZD-ov v delovno organizacijo bo predvsem potrebno razporediti sredstva, pravice in obveznosti delovne organizacije in TOZD, ki bodo organizirane v njeni sestavi. Ta sporazum bo sklenjen, ko bosta 2/3 delavcev vsake TOZD sprejeli sklep o njegovi sklenitvi in ko ga bodo podpisali pooblaščen delavci vseh TOZD (vodje TOZD, predsednik zbora delavcev ali druga pooblaščen oseba). Sporazum bo potem temeljni pravni akt delovne organizacije, na katerem bodo morali temeljiti in iz njega izhajati vsi ostali sporazumi in samoupravni akti (statut, pravilniki itd.).

B. M.

Katere prispevke plačujemo od brutto osebnega dohodka?

V letu 1973 se odreja od skupnega brutto osebnega dohodka naslednje odstotke prispevkov:

— občinski davek iz delovnega razmerja	1,78 %
— prispevek za republiško izobraž. skupnost	3,44 %
— prispevek za temeljno izobraž. skupnost	2,85 %
— prispevek za zdravstveno zavarovanje	7,— %
— prispevek za invalid. pokoj. zavarovanje	12,70 %
— prispevek za otroški dodatek	2,07 %
— prispevek za neposredno otroško varstvo	0,45 %
— prispevek za zaposlovanje	0,20 %
Skupni prispevki (zap. št. 22. obrač. izpl. lista)	30,49 %
Neto oseb. dohod. (zap. št. 23. obrač. izpl. lista)	69,51 %
Skupaj bruto oseb. doh. (za št. 21 obrač. lista 1.)	100 %

R. A.

Srečanje rezervnih vojaških starešin v Makedoniji

Letošnje III. srečanje rezervnih vojaških starešin Jugoslavije so pripravili z veliko pozornostjo tovariši iz Makedonije, z namenom utrjevanja bratstva in edinstva vseh naših narodov, rojenega v NOV in ljudski revoluciji. Prvo takšno srečanje je bilo na Sutjeski, drugo pa v Sloveniji, ki je v preteklem letu gostoljubno sprejela rezervne starešine iz domala vse Jugoslavije. Izredno pristrčno tovarštvo bo ostalo vsem v nezabnem spominu.

Po poteh makedonske revolucije nas je vodila osnovna misel na bratstvo in enotnost, ki vsako leto vodi v drugo re-

publiko, k medsebojnemu spoznavanju številnih tovarišev, rezervnih starešin. Ljudstvo socialistične republike Makedonije nas je sprejelo odprtih rok v vsakem kraju in nam pripravilo obenem tudi program, še zlasti v Skopju, na Ohridu in veličastni, množični proslavi v kraju BELTIŠTE.

V Skopju so nas pričakovali vidnejši predstavniki ZRVSM, družbeno političnih organizacij, predstavnik mestne skupščine in drugi. Zbrali smo se v veliki dvorani, kjer je po uvodnih besedah in dobrodošlici spregovoril predsednik skupščine in orisal po-

vojno rast mesta, zlasti še delo zadnjih 10 let po strahovitem potresu, ki je terjal 1071 človeških življenj, veliko število invalidov in ogromno materialno škodo. V letih po uničujočem potresu pa je zraslo novo mesto, s pomočjo vse naše skupnosti. Še vedno pa so povsod vidne posledice potresa, ostali pa so tudi težki spomini vseh domačinov, ki so utrpeli največje žrtve.

Iz glavnega mesta smo potovali v treh smereh: preko Štipa, Strunjanice, Kavadarcev, Prilepa, Bitole, Otešave, Titovega Velesa, Gostivarja

(Nadaljevanje na 4. strani)

Obisk ameriških Slovencev

Kot so nam povedali predstavniki slovenske izseljeniške matice se obisk naših rojakov iz Amerike vsako leto podvoji. Med ostalimi rojaki, ki so letošnje leto obiskali domovino je tudi 35 članski pevski zbor »Jadrani« iz Clevelanda. Ta skupina, ki je skupaj s svojci in prijatelji štela 100

ljudi, je bila kratek čas tudi gost občinskega sindikalnega sveta.

V ponedeljek, 16. julija dopoldne je privedil predsednik skupščine občine Tržič sprejem za celotno skupino in jim v imenu vseh občanov zaželel prijetno bivanje v domovini še posebno pa na področju

naše občine. Isti dan so si ogledali tudi šolo »Kokrškega odreda« v Križah, tržiški muzej, položili pa so tudi venec žrtvam taborišča na Ljubelju, kjer jim je tragične podatke na kratko orisal tov. Karel Kravcar. Z ganljivo pesmijo tega zbora pred spomenikom je bil ta del proslave zaključen. S prepevanjem pa je zbor nadaljeval še isti večer na koncertnem programu v Tržiču, kjer so skupaj z zborom koroških Slovencev navdušili vsakogar, ki jih je prišel poslušati.

Ker so izrazili željo, da bi si radi ogledali neko podjetje v okviru občine so v torek na predlog občinskega sindikalnega sveta prišli k nam, kjer smo jih po dve uri trajajočih razgovorih in ogledu podjetja pospremili do njihovih avtobusov. Z razgovori in ogledom so bili po njihovih izjavah in sporočilu Slovenske izseljeniške matice izredno zadovoljni.

Ob slovesu smo jim zaželeli srečno pot po naši lepi domovini in skorajšnje svidenje.

M. Š.

Posnetek z obiska izseljencev, dne 17. julija 1973, v naši tovarni, kjer so se za kratek čas ustavili in si ogledali proizvodni proces.

Stanje in perspektive v proizvodnji posteljnega perila

Posteljno perilo, je vrsta izdelka, ki mora zadovoljiti poleg določenih tehničnih tudi fiziološke potrebe; tako naj pri počivanju ali spanju ne moti, ampak naj poveča občutek sprostitve.

Kaj določa kvaliteto posteljnega perila? Vrste teh proizvodov je veliko in razlike med kvalitetami posameznih vrst proizvodov so precejšnje. Kvalitetni standard določa predvsem surovina, npr.: provenienca bombaža, kvaliteta preje, nastavev tkanine ter kvaliteta stkanega blaga. Surovinska sestava tkanin za posteljno perilo je še vedno v največji meri čisti bombaž. Z odkritjem sintetičnih vlaken so ta krepko začela izpodrivati bombaž tudi na področju posteljnega perila. Poleg sintetičnih kemijskih vlaken se vključujejo v dokaj veliki meri tudi kemijska vlakna iz naravnih polimerov, in sicer celulozna viskozna vlakna kot npr. modalna in polinozna vlakna. Kemijska vlakna doživljajo uspeh predvsem zato, ker dajejo izdelkom večjo trdnost in lastnost manjše mehkavosti. Svoječas je bilo poleg bombažnega v rabi v večji meri tudi laneno posteljno perilo, ki ga je danes na tržišču le še približno 1% od celokupne tovrstne proizvodnje in nima več takšnega pomena na tržišču kot nekoč. Do neke mere so danes vzrok za to drage in nezadostne količine potrebnih surovin za obdelavo lanu in pralna sredstva, ki vsebujejo kisle agense. Ti povzročajo hitrejšo poškodbo tovrstnih tkanin.

Glede na nastavev se kvaliteta giblje od grobih platnenih tkanin do visoko kvalitetnega damastnega blaga. S procesom oplemenitenja pa se omogoča doseganje posebnih lastnosti odnosno sprememba določenih lastnosti blaga, ki so velikega pomena za dobro sprejemljivost trga. Tako imamo v procesu oplemenitenja nekaj najvažnejših osnovnih delovnih faz (predvsem pri bombažnih tkaninah in tkaninah mešanice bombaža z viskozni vlakni) kot sledi: smojenje za dosego gladkejših tkanin, kosmatenje za dosego boljše toplotne izolacije tkanin, beljenje za odstranitev celuloznih nečistoč ali podobnih prmesi (barvil ipd.) in dosego lepšega izgleda tkanin, oplemenitenje s polnilnimi in avivirnimi sredstvi za dosego boljšega otipa in izgleda ali celo vonja tkanin, apretiranje s sredstvi za dosego nemehkavosti — to je zamreženje celuloznih vlaken z različnimi reaktanti za dosego enakomernejšega izgleda tkanin, kalandriranje za dosego gladkosti in leska, kalandriranje z vključitvijo chaising naprave, s katero dosežemo poleg leska spet izgled prvotno okroglih niti, merceriziranje za dosego visokega nivoja pri dražjih tka-

ninah, sanforiziranje za dosego stabilnejših oblik, barvanje ter tiskanje za dosego porabnega izgleda tkanin.

V proizvodnji posteljnega perila je posegla tudi že moda. Ta zahteva še dodatne kvalitete blaga, kajti tiskani živi vzorci ali celo tako imenovani »pop« vzorci in pa pastelne barve morajo imeti posebno visoko obstojnost, ki se zahteva pri vsakdanji uporabi tega blaga, kot je pranje, izkuhanje, prisotnost belilnih sredstev v pralnih praških, visoke temperature pri likanju, izpostavljanje soncu. Tako dizajnerji kreirajo barve posteljnega perila v skladu s pohištvo in odnosno s celotno sobno opremo.

Seveda je poleg modnih novosti v barvah in vzorcih še vedno zelo v rabi belo posteljno perilo. Vsaka gospodinja je zelo ponosna na stopnjo beline svojega perila. Nekoč so za to porabile veliko truda. V današnjem času mehanizacije, ki mu sledijo tudi gospodinjstva, pralni stroji bolj ali manj nadomeščajo delo pridnih rok. Pralni stroj po kakovosti ne more popolnoma nadomestiti ročne pranja, vendar se s pralnimi sredstvi, kot so raznovrstni pralni praški in dodatki v njih odnosno pri pranju doseže precejšnja belina in kakovost opranega perila. Visoko stopnjo beline pa dosežemo z optičnimi belilnimi sredstvi. Ta lahko kot dodatek pralnim sredstvom povzročijo tudi nezaželene efekte, kot so delno razbarvanje barvastega perila, v večini primerov pa lahko povzročijo spremembo barvnega tona, tako npr. iz svetlo zelenega v svetlo modrega. Take nezaželene efekte lahko preprečimo, če vnaprej obdelamo blago s temi sredstvi odn. če ga osvetlimo.

Ze prej sem omenil apretiranje oz. zamreženje vlaken z reaktanti, ki zmanjšajo mehkavost tkanin in tako omogočajo lažjo nego, ker je v zadnjih letih razvoj na tem področju izredno napredoval, se zaustavimo nekoliko več pri tem.

Mehkavost bombažnih izdelkov so včasih, ko še niso poznali kemijskih vlaken, sprejemali uporabniki kot materialu lastne pomanjkljivosti. Prva kemijska vlakna so s svojimi dobrimi in slabimi lastnostmi prinesla nove pobude v tekstilno industrijo. Vendar so bile pri prvih izdelkih iz normalnih viskozni vlaken močna mehkavost, padec trdnosti v mokrem in spremenljivost dimenzij, še večje pomanjkljivosti kot mehkavost bombažnih izdelkov. Odprava teh pomanjkljivosti je bila po-

vod živahni raziskovalni dejavnosti in tako močnemu razvoju na področju oplemenitenja za dosego lažje nege izdelkov. Tako so se razvili, v konkurenčnem boju med sintetičnimi vlakni in bombažem ali ostalimi celuloznimi vlakni, različni postopki, ki dajo bombažni tkanini ali tkanini iz celuloznih vlaken, predvsem viskozni, manjšo mehkavost, poleg tega pa tudi manjšo krčljivost in nabrekljivost. To so različni postopki zamreženja (mokra, vlažno in suho), ki dajo tkanini lastnosti, kakršne so potrebne za označevanje z »Wash and Wear« (peri-nosi). Te lastnosti zajemajo poleg zgoraj omenjenih še lažjo nego zaradi dodatkov sredstev, ki odbijajo nečistoče in maščobe (antisoiling) ali pa sredstva, ki povzročajo lažje in učinkovitejše odstranjevanje nečistoč (Soiling release). Razvili so se nato še drugi slični postopki, npr. dvostopenjski ambivalentni in taki, z uporabo brezdušičnih snovi.

Vrhunsko oplemenitenje do lastnosti »Wash and wear« pa ne zajema samo bombažnih tkanin. Vedno važnejše je vrhunsko plemenitenje tkanin iz mešanice sintetične z bombažem ali kemijskimi viskozni vlakni (npr. polinoznimi).

Kot predstavnik sintetičnih vlaken so se izkazale predvsem poliesterne vlakna v mešanici z bombažem ali viskozni vlakni v razmerju 67/33 ali 50/50. Tudi mešanice polinoznih vlaken z bombažem v razmerju 50/50 so zelo pomembne in uporabne za vrhunsko oplemenitenje — zamreženje, da dosežemo manjšo mehkavost in lastnost »mehke nege«. Blago, ki je izdelano iz takih mešanic, peremo pri nižjih temperaturah (60°C). Pri tej temperaturi zelo težko odstranjujemo maščobne nečistoče, zato bi prišli do svojega pomena postopki kot zgoraj omenjeno »antisoiling« in »Soiling release«. Torej nego blaga lahko daljšamo tako:

1. da uporabljamo vlakna, ki zahtevajo manjšo nego (sintetska vlakna), v mešanicah z bombažnimi vlakni,
2. z omreženjem vlaken,
3. z uporabo obeh kombinacij.

V državah, kjer so zahteve za čim manjšo nego blaga precejšnje, kakor so to ZDA, se uporablja danes le še 60% čistih bombažnih tkanin, 40% pa v mešanicah — glavnem bombaž s poliesterom kot sintetskim vlaknom. Navedel bi še dva apreturna postopka, ki prodirata na področje posteljnega perila, in sicer apretura proti gorenju in anti-

bakterijska apretura, ki pa se zaenkrat uporabljata le še v manjši meri.

Sedaj pa se ozrimo konkretnije še na samo proizvodnjo posteljnega perila.

Iz istega vzroka kot raste pri nas povpraševanje za izdelki, ki zahtevajo čim manj nege, narašča povpraševanje za konfekcioniranimi izdelki posteljnega perila. Čim bolj se modernizirajo gospodinjstva in čim bolj narašča število zaposlenih žensk, tem

manj je časa, da bi gospodinja same konfekcionirale posteljnino.

Za prikaz stanja v proizvodnji posteljnega perila navajam nekaj statističnih podatkov za prvih 11 mesecev leta 1972 in za primerjavo še za prvih 11 mesecev predhodnih let 1970 in 1971. Ti podatki se nanašajo le na konfekcioniranje izdelkov posteljnega perila, ki so predstavljale vedno večjo večino proizvodnje posteljnega perila.

Prikaz osnovnih pokazateljev razvoja konfekcije posteljnega perila na področju Jugoslavije v času januar—november 1971 v primerjavi z januar—november 1970:

	1970	1971	
Proizvodnja	10,86 milij. m ²	14,7 milij. m ²	poveč. za + 35 %
Realizacija	11,14 milij. m ²	15,2 milij. m ²	+ 37 %
Zaloga	2,0 milij. m ²	1,381 milij. m ²	zmanjš. za — 31 %

Delež realizacije v odnosu na proizvodnjo za leto 1970 je 102 % in za leto 1971 103,4 %.

Delež zalog v odnosu na proizvodnjo (proizv. = 100 %) za leto 1970 je 18,4 % in za leto 1971 9,4 %.

Prikaz osnovnih pokazateljev razvoja konfekcije posteljnega perila na področju Jugoslavije v času januar—november 1972 v primerjavi z obdobjem januar—november 1971:

	1971	1972	
Proizvodnja	14,7 milij. m ²	16,9 milij. m ²	+ 15 %
Realizacija	15,2 milij. m ²	16,9 milij. m ²	+ 11 %
Zaloga	1,381 milij. m ²	1,536 milij. m ²	+ 11 %

Delež realizacije v odnosu na proizvodnjo za leto 1971 je 104 % in za leto 1972 100 %.

Delež zalog v odnosu na proizvodnjo (proizv. = 100 %) je za leto 1971 9 % ter za leto 1972 isto 9 %.

Razvidno je, da proizvodnja konfekcioniranega posteljnega perila še vedno narašča, res da je v zadnjem letu nekoliko večje povečanje proizvodnje kot pa realizacije

in da so se zaloge povečale za 11 %, kar pa predstavlja še vedno isti procentni delež proizvodnje kot v letu prejšnjem.

Dipl. ing. Stanislav Pesjak

Naši izdelki

Rjuha za jogi

Predstavljamo vam naš novi izdelek — rjuho »Marko«, ki je namenjena za jogije. Izdelana je z elastičnim trakom, tako da odpade vsakodnevno postiljanje. Razen tega ostane vedno gladka in napeta in tudi likati je ni treba.

Izdelana je iz kvalitetne mešanice 49 % bombaža in 51 % poliester. Zaenkrat jo izdelujemo samo za jogije standardne dimenzije 190 × 90 cm.

V naši trgovini je cena izdelka 73,35 dinarjev.

Akcije leta kvalitete

V eni prejšnjih številkih ste lahko zasledili kratko informacijo o tem, da je leto 1972/73 proglašeno za akcijo leta kvalitete. Ker lahko ugotovimo, da je bilo v tej pomembni akciji zelo malo govora, je prav, da vas seznanimo s pomenom in potekom akcij leta kvalitete.

1. Namen akcije

Zvezna skupščina je na seji zbora narodov dne 28. 12. 1971 in na seji gospodarskega sveta istega dne izdala Resolucijo o kvaliteti proizvodov in storitev ter proglasitvi leta 1972 za leto kvalitete v Jugoslaviji.

To ni prvi primer take akcije. Svoje leto kvalitete so imele tudi še druge evropske države. Posebej uspešno je bilo leto kvalitete v Angliji in na Češkem. Akcija leta kvalitete ima sicer smiselno isto vsebino, vendar je poseben poudarek lahko različen. Tako je bilo leto kvalitete v Angliji v razumevanju znižanja stroškov kakovosti. **Moto leta kvalitete v Jugoslaviji je kakovost proizvodov in storitev.**

Navajamo nekaj bistvenih točk, ki so zvezo skupščino napotile na idejo, da izvedemo tudi v Jugoslaviji leto kvalitete:

— Kvaliteta proizvodov in storitev predstavlja pomemben faktor v gospodarstvu in družbenem standardu.

— Sedanji nivo razvoja proizvodnih in družbenih sil in socialističnih samoupravnih proizvodnih odnosov je tak, da je potrebno bistveno spremeniti politiko kakovosti proizvodov in storitev v smislu stalnega izboljšanja kvalitete in aktiviranja vseh sil, ki so v zvezi s kakovostjo in ki lahko vplivajo na njeno izboljšanje.

— Vedno bolj ostra konkurenca na domačem in tujem tržišču daje kakovosti poseben poudarek. Kvaliteta ne more in ne sme biti le problem posameznih gospodarskih organizacij, temveč cele družbe. To pomeni, da vprašanju kvalitete ne bodo posvečala skrb le podjetja, temveč tudi organizacije in druge dejavnosti. V akcijo mora biti vključen tudi potrošnik kot posameznik in tudi organiziran v svetih potrošnikov.

— Dosedanji doseženi nivo kvalitete ni enak nivoju kvalitete proizvodov na razvitem svetovnem tržišču. To je vzrok, da se naše gospodarstvo le težko vključuje v svetovno gospodarstvo, tržišče in mednarodno delitev dela ter storitev. Po drugi strani to tudi slabo vpliva na gospodarska in družbena gibanja v naši državi — predvsem družbeni in življenjski standard delovnih ljudi.

Smernice za nadaljnje obdobje v smislu zagotavljanja in doseganja višjega nivoja kvalitete naših proizvodov in storitev, bi bile predvsem sledeče:

— Kvaliteta proizvodov in storitev mora postati skrb celotne družbe,

— delovne in druge organizacije naj izvršijo določene ukrepe za stalno izboljševanje kvalitete svojih proizvodov in storitev. Sem sodi predvsem tehnološko-tehnični napredek, izobraževalne akcije, organizacija itd.,

— s pomočjo normativne dejavnosti (standardizacije, predpisov) s področja kakovosti naj se usmerja politika kakovosti na doseganje določenega nivoja kvalitete proizvodov in storitev,

— da bi se zagotovil učinkovit sistem kontrole kvalitete, tako v delovnih organizacijah kakor tudi s strani družbeno-političnih skupnosti in njihovih organov, je potrebna ustrezna organizacijska struktura,

— s pomočjo sredstev in tudi individualno se morajo potrošniki posvetiti vprašanju kvalitete proizvodov ter storitev in tako doprinesti svoj delež k stalnemu izboljšanju kakovosti,

— znanstvene in strokovne organizacije je potrebno v večji meri uporabljati za različna vprašanja s področja kakovosti. Tudi te organizacije morajo dati svoj doprinos tej aktivnosti,

— družbena občila (tisk, radio, TV) morajo obveščati javnost o vseh ukrepih, ki jih vršijo odgovorni organi in organizacije v zvezi s kvaliteto proizvodov ter storitev in da vplivajo na formiranje javnega mnenja kot faktorji, ki lahko bistveno vplivajo na politiko in ukrepe v zvezi s kakovostjo.

2. Prvi ukrepi za uspešen potek leta kvalitete

a) Da bi akcija leta kvalitete v Jugoslaviji ne ostala le na papirju, je Zvezna skupščina ustanovila posebno telo — v smislu splošno-družbenega organa »Svet leta kvalitete«. Osnovna dejavnost tega telesa je predvsem:

— koordinacija akcij leta kvalitete, dajanje smernic in navodil za akcije,

— sprejem ukrepov, da borba za kakovost proizvodov in storitev ne bo le začasna akcija, temveč da postane skrb za kakovost sestavni del gospodarske in družbene aktivnosti,

— zagotovitev takih ukrepov, da bo problem kakovosti našel ustrezno mesto v načrtih razvoja delovnih in drugih organizacij ter družbeno-političnih skupnosti.

Poleg navedenih in še drugih del bo Svet leta kvalitete podeljeval priznanja za posebno aktivnost v letu kvalitete in za dosežen nivo kvalitete proizvodov ter storitev.

b) Na osnovi priporočil Resolucije Zvezne skupščine o

kvaliteti proizvodov in storitev in o proglasitvi leta 1972 za leto kvalitete v Jugoslaviji je Gospodarska zbornica Jugoslavije ustanovila Odbor leta kvalitete.

Naloga Odbora leta kvalitete je, da skupno z zbornicami in poslovnimi asociacijami gospodarstva pospešuje in koordinira aktivnost na osnovi akcijskega programa gospodarstva v letu kvalitete. Odbor sestavlja predsednik in določeno število predstavnikov Gospodarskih zbornic republik in pokrajin, svetov in komisij Gospodarske zbornice Jugoslavije. Slovenija ima v tem odboru dva predstavnika: podpredsednika Gospodarske zbornice Slovenije in predstavnika Sveta za tekstilno industrijo Jugoslavije. Za bralce bo morda zanimivo, da je predstavnik Sveta za tekstilno industrijo član BPT Jože Zupan, vodja kontrolnega oddelka.

c) **Ze ob ustanovitvi Odbora leta kvalitete je bilo dogovorjeno, da naj Gospodarske zbornice republik in pokrajin prevzamejo osnovno pobudo za vse akcije leta kvalitete.**

Po republikah in pokrajinah so pričeli ustanavljati posebne akcijske odbore. Nekateri so bolj, drugi manj uspešno pričeli z delom.

Ker je že Resolucija in načrt akcije leta kvalitete predvidel vrsto aktivnosti tudi v gospodarskih organizacijah, so te pričele sprejemati interne akcijske programe. V ostalih republikah so take programe najprej izdelala sledeče podjetja: Rade Končar, Crvena zastava, INA, EI Niš in še nekatera druga podjetja. V splošnem smo lahko ugotovili, da je bilo v lahki industriji — tekstilni, kemični, papirni, prehrambeni, predvsem pa obutveni — manj aktivnosti in da večina podjetij ni izdelala akcijskih programov.

Ker je za naše bralce manj zanimivo prikazovanje posameznih akcij v drugih republikah, o tem ne bi poročali obširneje.

3. Akcije leta kvalitete v SR Sloveniji

a) **Gospodarska zbornica Slovenije je že v preteklih letih, posebej pa še v okviru priprav za leto kvalitete, pripravila obširen program akcij. Skupščina gospodarske zbornice je imenovala posebno Odbor za kakovost proizvodov in storitev.**

Osnovna naloga tega odbora je usklajevanje in realizacija programa aktivnosti leta kvalitete v Sloveniji. Predsednik odbora je podpredsednik Gospodarske zbornice SR Slo-

venije. Odbor sestavljajo člani — predstavniki družbenih in političnih organizacij republike Slovenije in predstavniki nekaterih društev (Zveza inženirjev in tehnikov, Društvo za kakovost in zanesljivost, Zveza ekonomistov itd.). Član tega odbora je tudi član BPT, ki je v odboru kot zastopnik komisije za kvaliteto in Sveta za tekstil GZ SRS (tj. predsednik komisije Jože Zupan).

Odbor aktivno sodeluje pri mnogih akcijah in je obenem vezni člen med akcijami Zveze in naše republike. Posebej je potrebno omeniti, da je bil na iniciativo in po odobritvi tega odbora organiziran — pod pokroviteljstvom Zvezne gospodarske zbornice, Gospodarske zbornice Slovenije in v izvedbi biroja za operacijske in tržne raziskave — prvi simpozij na temo: »Kakovostni razvoj proizvoda kot osnova razvoja podjetja«.

Gospodarska zbornica Slovenije je financirala tudi več študij na temo »Kakovost« in tako predstavlja eno najaktivnejših zbornic.

b) **Da bi slovensko gospodarstvo učinkovito in usklajeno urejalo problematiko**

Srečanje rezervnih vojaških starešin

(Nadajevanje z 2. strani)
in Struge v Ohrid, od tu pa so nas poti vodile na slavnostno zborovanje v vasi Beltište. Ta vas je bila pred 30. leti pomemben zgodovinski mejnik — središče prvega osvobojenega ozemlja, na katerem se je začela pisati nova zgodovina ljudske oblasti Makedonije.

Z velikim bojem in ogromnimi žrtvami si je makedonsko ljudstvo priborilo svojo oblast, državnost, nacionalnost, svobodo za vselej in lepšo bodočnost. Povsod smo se srečavali z domačini in se z njimi pogovarjali, seveda, nekaj težav nam je povzročal tudi jezik, čeprav so mnogi kar dobro razumeli slovensščino. Srečali pa smo se tudi s starimi znanci, ki smo še kot mladinci gradili nove proge s trdim delom in veliko vztrajnosti.

Vsepovsod, tako v mestih in v vaseh, v tovarnah in delavnicah, na obsežnih poljih, plantažah in nasadih, delajo pridne roke mladih in starih. Nič koliko novega je zraslo povsod. Izredno velik napredek!

Nad 15 tisoč udeležencev je potovalo po novi cesti, ki je še v gradnji med griči in hribi kakih 30 km. Tu je veliko gradbišče sodobne ceste, ki bo odprla vrata v druge kraje. Delo na njej je mehanizirano. Toda na dan praznika, Dneva borca, so vsi stroji

kakovosti na vseh področjih, je Odbor za kakovost proizvodov in storitev predlagal, da se pri vseh zborničnih svetih formirajo komisije za kakovost.

Komisija za kakovost bi delala po vzorcu komisije za kvaliteto pri Svetu za tekstil GZ SRS. Na osnovi tega priporočila so vsi sveti pri zbornici ustanovili komisije za kakovost, le usnarjari in čevljarji mislijo, da jim taka komisija ni potrebna.

c) **V slovenskem gospodarstvu je v mnogih podjetjih intenzivno delo v smislu priporočil akcij leta kvalitete. Veliko število delovnih organizacij pripravlja in uvaja normativne akte o kakovosti.**

Pravilnike o kakovosti so pripravila med drugimi predvsem ta podjetja: TAM Maribor, TOMOS Koper, ZP ISKRA (22 podjetij), ELAN Begunje, EMO Celje, KRKA Novo mesto in SAVA Kranj. Prav tako leta pripravljajo tudi pravilnike o kakovosti na osnovi integralnega sistema za krmiljenje kakovosti. Več podjetij je izdelalo tudi programe akcij leta kvalitete. Posebej je potrebno omeniti Združene slovenske železarnice, TAM, Iskro, Litostroj in TOMOS.

inž. Jože Zupan

V naslednji številki sledi nadaljevanje: akcije leta kvalitete v slovenski tekstilni industriji.

utihnil. Ljudstvo pa je v dolgih kolonah hitelo na osrednjo proslavo v Beltište. Tam, na hribočku, smo se ustavili pred veličastnim spomenikom, ki je visok 10 metrov in se vidi daleč naokoli.

Ljudstvo ga je zgradilo svojim padlim junakom, borcem revolucije.

Točno ob napovedani uri se je začelo zborovanje. Na veliki tribuni smo videli predstavnike oblasti, generale JLA, člane CK ZKJ, CK ZKM, stare borce, revolucionarje, žene in mladino. Več govornikov se je zvrstilo na govorniškem odru. Omeniti pa velja zlasti govor generalpolkovnika Ivana Dolničarja in predsednika zveznega odbora ZRVS Jugoslavije, generalpolkovnika Milutina Morače. Z viharim odobravanjem je množično zborovanje sprejelo pozdravno pismo tovarišu TITU in borcem na SUTJESKI.

Sledil je še pester kulturni program v značilnih narodnih nošah, ob zvokih glasbe številnih instrumentov. Partizanska pesem je odmevala daleč naokrog in udeleženci so se zavrteli v kolu.

Cas je potekal v prijetnem razpoloženju in izmenjavi izkušaj, ob medsebojnem spoznavanju in zblizjevanju rezervnih starešin iz vseh naših republik in pokrajin. Doživljaja pa ostanejo nepozabna!

I. Valjavec

Predstavljamo vam

Delavci iz oplemenitilnice

**Alojz Čebtron —
vodja belilnega agregata:**

Ko sem leta 1966 končal osemletko, sem se zaposlil, in sicer v stari belilnici. Sprva sem bil na delovnem mestu »beljenje II«. To je bilo delo v bazenih, kjer se je blago belilo, vlagali pa smo ga s pomočjo majhne palice. Opravljal sem ga do leta 1968 in prvi dve leti smo delali na dve izmeni, nekaj časa pa že na tri.

Potem sem šel k vojakom in po vrnitvi sem prišel na višje delovno mesto — »Belilec I«. Po enem letu sem spet napredoval in sem šel v novo belilnico, kjer sem začel z najnižjim delovnim mestom, pa počasi po »stopničkah« navzgor.

— Katere so bile te stopničke?

Prvo sem delal kot vlagalec blaga, potem kot pripravljalec raztopin in nato sem postal, pred letom in pol, vodja belilnega agregata.

— Kaj je moje delo?

Na tem delovnem mestu moram skrbeti, da ima tkanina, katero belim ali kuham, pravo kvaliteto, da ne pride do trganja blaga, velikega pomena pa je tudi to, da je agregat vedno v čistem stanju. Vsaka nečistoča lahko povzroči napako, vsaka najmanjša napaka ali madež na blagu pa poslabša kvaliteto blaga.

Na začetku svojega dela v tovarni sem bil zelo mlad, in si nisem predstavljal, kako to izgleda. Moram pa priznati, da ni bilo tako lahko.

Pogoji za delo so bili v stari belilnici zelo slabi: ventilacijskih naprav za čiščenje zraka ni bilo, kot zaščitna sredstva smo imeli gumijaste obleke, ki pa so bile zelo vroče — posebno v letnem času. Vse kemikalije smo prenašali ročno v posebnih majhnih posodah. Garderobni prostori so bili ob samem delovnem mestu, tako da se je tudi obleka navzela neprijetnega vonja.

Bilo je veliko več ročnega dela kot danes, kar pa seveda ni zahtevalo posebne strokovnosti kadra. Ko sem jaz začel delati, je bil zaslužek bolj slab in osebni dohodek je stagniral nekako do leta 1967, z letom 1968 pa je šlo na bolje.

Takrat se je začelo poskusno delo v novi belilnici, ki je bila opremljena z novimi in modernimi stroji. Prav tako nova je bila tudi stavba, v kateri so bili dosti boljši klimatski pogoji. No, vlage je še vedno dovolj, na smrad pa se človek navadi.

Z delom, ki ga opravljam, sem zelo zadovoljen, saj ni fizično naporno, zahteva pa natančnost in odgovornost. Tu se ne more misliti na nič drugega, kot samo na svoje delo.

Mislím, da je bil v teh letih, kar delam, storjen velik napredek nasploh. Včasih je bilo manj svobode in danes

je delavec bolj seznanjen z vsem delom, ima pa tudi večje možnosti za izobraževanje ter napredek.

Želel bi si le to, da bi v obratu oziroma oddelku, ostalo čim več starih delavcev, saj so se zadnje čase precej menjavali. Čisto drugače je, če z nekom dalj časa delaš skupaj. Sicer pa, če bo v bodoče tako kot dosedaj — ali vsaj malo bolje — bo kar dobro. Zavedati se pač moramo, da se da s potrpljenjem vsaka stvar urediti, pa čeprav ima vsakdo od nas svoje napake.

**Peter Gladek —
mojster apreture:**

V podjetje sem prišel februarja 1946 in zaposlil sem se v predilnici, kjer sem delal (kot vozač cevki in čistilec valjčkov na Rieter strojih. Tu sem ostal do 1950. leta, ko sem šel k vojakom in po vrnitvi, oktobra 1952, sem pričel delati v belilnici. Najprej sem bil v vesni sušilnici, potem sem delal v apreturi na raznih strojih, 16 let sem bil vodja razpenjalnega sušilnika, od lanskega leta, točneje decembra, pa sem mojster apreture.

Začetek je bil — kot vsak — bolj težak in v predilnici je bilo precej fizičnega dela. Transport je bil ves ročen in delal sem vsa štiri leta na tri izmene.

Tudi v vesni sušilnici je bilo pretežno ročno delo in sem lahko delal pozimi in poleti kar v majici, ker je bilo vedno vroče. Vse je bilo na ročen pogon, norma je bila precej visoka in potrebno je bilo paziti, da se ni blago umazalo.

V apreturi sem delal pri sušenju blaga, potem pa od leta 1955 kot vodja razpenjalno-sušilnega stroja. Če primerjam takratno in današnje delo na tem delovnem mestu, lahko rečem, da je ostalo vse isto, le da se danes uporabljajo doki, kar je mnogo lažje.

Aperturni oddelek vključuje predadjustirnico, oba kalandra in kuhinjo škroba. moja dolžnost je, da skrbim za dogovor, kako se bo delalo, kakšna bo širina blaga, da kontroliram delo, belino blaga in napake, skrbeti pa je tudi treba za povezavo, da delo redno teče.

V eni izmeni je 7 do 8 ljudi. Kakih problemov med delavci ni, saj je večina starejših in moram reči, da so odnosi kar dobri. Zdaj se mi, da je bil do danes v vsem storjen velik napredek.

Če se mi je kakšen dogodek posebno vtisnil v spomin?

O, ja, res se mi je! Ko sem delal v vesni sušilnici, se mi je enkrat pod nogami ulomila dotrajana deska in bi kmalu padel v globino desetih metrov.

Takrat sem se komaj ujel za drugo desko in si tako rešil življenje, sicer se mi pa ni nič hujšega pripetilo.

Rad bi povedal še to, da sem z delom, ki ga opravljam, zadovoljen in da mi je v aperturi vedno ugajalo.

Želim, da bi obrat še naprej napredoval in da bi se izboljšal sam prostor ter ure dila ventilacija.

Moja osebna želja pa je, da bi uspešno končal mojstrsko šolo.

**Helena Zaplotnik —
delivka blaga v adjustirnici:**

V tovarno sem prišla 1938. leta in sem bila kurirka — v izplačilni pisarni. Potem sem nekaj časa delala na mo-

tovilnem stroju v predilnici, 1939. leta pa me je obratovodja Šarabon vzel v belilnico. Tu sem od začetka delala vse mogoče reči: čistila sem madeže v blagu, bila pri merilnem stroju v adjustirnici, pa tudi pri pakiranju.

Med vojno nisem delala, ker me po porodu niso vzeli nazaj zaradi splošne redukcije delavstva. 1946. leta sem zopet prišla nazaj in sem delala nekaj časa pri merilnem stroju, nato sem bila 1948. leta v telefonski centrali in ko smo dobili še enega otroka, sem bila do septembra 1951 doma. Takrat sem se ponovno zaposlila in do danes sem delala v adjustirnici. Naše delo je, da po nalogu prodaje komade razdelimo, razrežemo, izrežemo napake, napišemo etikete in poštejemo metražo. Delo je umsko in fizično zahtevno, saj je večina ženske delovne sile, široki kosi blaga pa so zelo težki.

Spremembe so od začetka velike, toda mi imamo veliko ročnega dela, ki bi bilo hitrejše, če bi bila adjustirnica bolj izpopolnjena. Sicer pa mi tu ugaja in zdi se mi prav, če je žena zaposlena — seveda, za matere brez varstva je to veliko breme. V podjetju sem vedno z veseljem, saj so odnosi kar v redu. Če je dobra volja, se da vse urediti!

Kar ne morem si predstavljati, ko bom šla letos v pokoj in tudi tega ne, da je vse tako hitro minilo ter da grem že ven iz tovarne. Čeprav bom imela več časa za dom in zase, mi bo po tem delu

in sodelavcih gotovo dolgočas.

Želim, da podjetje ne bi prišlo v kakšne težave in da bi bili osebni dohodki vedno zadovoljivi, saj smo potem tudi ljudje zadovoljni.

Vsem sodelavcem iz oplemenitilnice se zahvaljujemo, da so pristali na naš razgovor, iskreno jim čestitamo ob jubilejnim letu njihovega obrata in jim želimo še veliko uspehov pri delu!

S. Saje

Kaj dela mladina?

Čeprav je čas dopustov in je večina članov mladinske organizacije na oddihu, pa naša organizacija dela brez prekinitve, saj je tudi v poletnem času pred nami precej nalog, ki jih bo treba izvršiti.

Prva taka pomembna naloga je sodelovanje v delovni akciji »Kozjansko 73«, ki jo organizira republiška konferenca ZM. Na naš razpis za to akcijo se je prijavilo več članov. Po posvetovanju z glavnim direktorjem Lončarjem in obratnimi vodstvi, pa bosta na to akcijo odšla Mirjana Savič in Fehret Čehič, oba iz obrata tkalnice.

Naš aktiv bo sodeloval tudi v partizanskem pohodu na občinski praznik, ki bo 5. avgusta in ga organizira MA tovarne Peko. V Sloveniji teče tudi akcija (v organizaciji republiške konference ZM) za zbiranje sredstev za izgradnjo spominskega doma v Kumrovcu. V ta namen bomo prodajali spominske značke in tako prispevali svoj skromni delež k izgradnji.

Na zadnji seji mladinskega komiteja je bil podan predlog, da bi se v MO uvedla skromna članarina (500 din) in s tem denarjem bi lahko še bolj popestrili našo dejavnost. V ta namen mislimo uvesti med člani anketni list, ki pa ne bo zajemal samo tega vprašanja, ampak bi radi s to anketo dobili tudi odgovore na ostala vprašanja, ki najbolj zanimajo mlade. Na koncu pa bi se rad ustavil še pri izletu, ki smo ga nameravali organizirati 30. junija letos in sicer v Bazo 20 in Dolenjske Toplice. Izlet ni uspel zaradi nezadostnega števila prijav, kljub temu, da smo dovolj zgodaj izdali vabila. Torej, neinformiranost o izletu očitno odpade!

Mislím, da gre tu precej za nezainteresiranost mladih, mogoče pa tudi čas ni bil dobro izbran. Vsekakor smo bili v mladinskem vodstvu rahlo razočarani nad tako slabim odzivom za ta izlet. Treba je vedeti, da bo MO delovala dobro in uspešno le, če se bo v njo vključilo čim več mladih. Želimo, da bi bilo drugič bolje in upamo, da se bomo vsaj pri delu bolj odrezali, če se že nismo v prijetni in prav gotovo tudi koristni rekreaciji!

Predsednik MO, Srečo Stritih

Izobraževanje

Končan je prvi del šole za mojstre

V mesecu juliju je bil končan prvi del mojstrske šole. Slušatelji so opravljali tudi izpite iz vseh treh predanih predmetov. Za matematiko in slovenščino sta bila že kar po dva razpisna roka, medtem ko je bil iz predmeta »delovno pravo in odgovornost« razpisan samo prvi razpisni rok. Razen redkih izjem so izpite opravljali vsi slušatelji, med njimi nekateri tudi po dvakrat.

Izpit iz matematike je bil pismen, s tem, da so vsi, ki so imeli oceno zadostno ali nezadostno opravljali še ustni del izpita. V obeh razpisnih rokih je od 21 prijavljenih opravilo izpit 14 slušateljev, od tega eden z odlično oceno, trije s prav dobro, šest z dobro in štiri z zadostno oceno.

Pri slovenščini so vsi opravljali pismeni in ustni izpit. Pri tem predmetu so bili rezultati izpitov nekoliko boljši, saj sta od prijavljenih po obeh razpisnih rokih ostala le dva slušatelja z negativno oceno. Med ostalimi so dve odlični, ena prav dobra, pet dobrih in enajst zadostnih ocen.

Za predmet »delovno pravo in odgovornost« je bil kot je že omenjeno razpisan le en izpitni rok, na katerem je 13 slušateljev izpit uspešno opravilo (1 odlično, 3 prav dobro, 3 dobro, 5 zadostno).

Vsi izpiti so se opravljali pred tročlansko komisijo. Rezultati izpitov kažejo, da se večina slušateljev zelo prizadeva, medtem ko je med vpi-

sanimi tudi nekaj takih, ki so vzeli šolo precej neresno in prišli na izpite nepripravljani. Kriterij ocenjevanja je bil sorazmerno strog z ozirom na to, da bodo slušatelji bodoči mojstri, ki bodo morali biti samostojni in imeti poleg precejšnjega strokovnega tudi določena splošna znanja.

Drugi del šole se bo začel v mesecu septembru. Poleg predavanj bodo tudi izpiti, tako iz prvega dela kakor tudi iz drugega dela šole.

Obvezna praksa

Tudi v letošnjem letu opravlja obvezno počitniško prakso pri nas precejšnje število dijakov raznih srednjih šol. V vseh treh poletnih mesecih bo pri nas na praksi skupaj 28 dijakov. Potek prakse je v glavnem določen po programu šole in posamezne dijake razporedimo po zahtevah programa. Seveda povsod ne gre brez težav, kajti za določena mesta v posameznih obratih ali sektorjih je več interesentov kar seveda povzroča določene probleme. Poleg tega pa je težava tudi v tem, da določen strokovni kader zaradi službenih obveznosti nima dovolj časa, da bi se lahko dalj časa ukvarjal z določenim praktikantom. V mesecu juniju smo imeli precej neprijetno zadevo z dijaki gimnazije, za katere smo predhodno dobili dopis uprave šole za proizvodno delo.

Ker smo to upoštevali, smo jih razporedili v proizvodnjo, ko pa so dijaki prišli, se je izkazalo, da bi morali opravljati obvezno prakso v kemičnem laboratoriju, elektro in mehanični delavnici, kjer smo imeli razporejene že nekatere dijake (naše štipendiste) iz strokovnih srednjih šol. Žal nam ni preostalo drugega kot narediti tako kakor je bilo predvideno in jih razporediti v proizvodnjo. Pripomb je bilo sicer precej, vendar smatramo, da v glavnem neutemeljenih, ker je krivda za ta problem izključno pri tistih, ki so nam v dopisu pisali naj bi dijaki opravljali proizvodno delo. Sicer pa naj dodamo še našo pripombo, da tudi dijakom gimnazije ne sme biti pod čast, če v štirinajstdnevni praksi opravljajo tudi čiščenje strojev, saj nobeno delo ni nečastno in tako tudi delo pri čistilni koloni v obratu predilnice ne. Seveda smo jim kasneje omogočili tudi nekaj prakse v oddelkih, o katerih so morali pisati dnevnik.

Na splošno lahko ocenimo dijake na obvezni praksi kot zelo dobre, kajti mnogi so poleg šolskih obveznosti opravljali tudi konkretna dela po navodilih nadrejenih in bili pri tem zelo uspešni.

Učni uspehi naših štipendistov

Podejtte štipendira določeno število dijakov na raznih srednjih šolah in tudi na višjih in visokih šolah. Prav je, da člani kolektiva informiramo o učnih uspehih naših štipendistov na srednjih šolah ob koncu šolskega leta 1972/73.

Na tekstilni šoli smo imeli v tem šolskem letu 8 štipendistov, od katerih so trije prav dobri, dva dobra, dva zadostna, eden pa ima popravni izpit.

Od naših štipendistov so na tej šoli v mesecu juniju diplomirali Haler Krsto — predilski odsek, Hladnik Marija — kemijski odsek, Bohinc Franc — konfekcijski odsek in Freljih Jožica — konfekcijski odsek.

Vsem diplomantom ob tej priliki iskreno čestitamo!

Na Ekonomski srednji šoli imamo 5 štipendistov, med katerimi je eden odličen, dva dobra, eden zadosten, eden pa ima popravni izpit.

Na Ekonomski srednji šoli je z odličnim uspehom diplomirala naša štipendistka Zlata Švab, kateri k izrednemu uspehu čestitamo!

J. F.

Ob obletnici smrti našega Lada

Spominska plošča v stenah Martuljkove skupine

Gore so večne, lepe, pa krute. Zavemo pa se krutosti takrat, ko zahtevajo svoj davek, ko spoznamo neizprosno usode, ki jemlje cvet, ki se še ni utegnil polno razcveteti.

V tem prelepem gorskem svetu je ugasnilo že več obetajočih življenj srčnih mladih ljudi, alpinistov in gornikov, ki so se povzpeli nad vsakdanjost. Fantje in dekleta so hoteli doseči popolnost, a so omahnili v smrt. Zeleli si niso premagovanja sten zaradi veljave. Gore so jih vabile in prevzele kot tisoč drugih, srečnejših. Premagovali so svoje notranje slabosti in prirojen strah pred neznanim.

V naročju gora, katerim se je predajal, je umrl tudi naš prijatelj. Macesni so tedaj vztrepotali in nam so, ob žalostni vesti, zastala srca. Danes podoživljamo strahoto izpred enega leta in žalujemo za gorniki, v katerih predolgi vrsti počiva naš Lado. Skromno obeležje, ta vzdana plošča, naj nas in druge opominja na to, da je življenje le kratek trenutek in da nekaterim niti ta ni dan in usojen v celoti.

Prijatelj, ki tod hodiš, postoj, ozri se v vrhove in v njih boš videl obrise dragih, ki so za vedno ostali v gorah!

Nezgode pri delu

V mesecu juniju so se pripetile v našem podjetju naslednje obratne nezgode:

Ana Freljih, zaposlena v tkalnici na oddelku vdevalnice, si je pri padcu poškodovala komolec leve roke.

Vzrok: Ni znan.

Helena Ahačič, zaposlena v predilnici, si je na previjalnem stroju, ob vozičku, poškodovala desno nogo.

Vzrok: Naglica pri delu.

Radu Kuboriču, zaposlenemu v oplemenitilnici na oddelku apreture, je pri ravnanju krajca na tkanini zmečkalo mezinca leve roke, ki mu je prišel med navijalni valj in dok.

Vzrok: Nevaren način dela.

Franc Cerar, zaposlen v belilnici, si je z dokom poškodoval desno nogo.

Vzrok: Natrpano delovišče.

Alojz Čebtron, zaposlen v belilnici, si je na stopnicah pri pripravljalnici kemikalij poškodoval levo nogo.

Vzrok: Mokre stopnice.

Etelka Praprotnik, zaposlena v konfekciji, si je na šivalnem stroju poškodovala kazalec leve roke.

Vzrok: Naglica pri delu.

Ludvik Livk, zaposlen v predilnici, se je pri čiščenju z žično ščetko vbodel v palec leve roke.

Vzrok: Naglica pri delu.

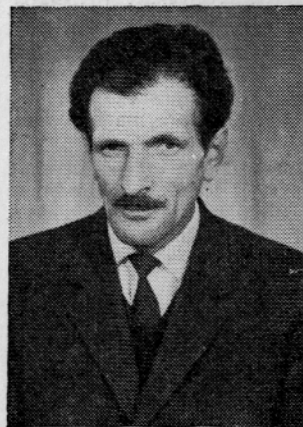
Marjeta Valjavec, zaposlena v tkalnici na oddelku navijalnice, si je na stroju »Savio« poškodovala prstanec leve roke.

Vzrok: Naglica pri delu.

A. S.

V spomin

Jernej Černivec

Jerneja, mojstra, našega dolgoletnega sodelavca ni več med nami. V avtomobilski nesreči se je 18. junija 1973 smrtno ponesrečil. Sodelavci smo ga pospremili na zadnji poti in ob grobu poslušali poslovilne besede.

Rodil se je leta 1919 v Dupljah. Najprej je delal v Strazišču, nato v tedanji Jugobruni, že leta 1964 pa se je zaposlil v našem podjetju. Sprva je delal kot vlagalec osnov, nato pa do smrti kot mojster. Jerneja je odlikovala skromnost in pridnost, komaj smo vedeli, da je med nami, zato toliko bolj občutimo, da smo izgubili dobrega tovariša in nepogrešljivega delavca.

Slava njegovemu spominu!

Ing. Janez Šmid
obratovodja tkalnice

BPT - včeraj, danes, jutri...

V prejšnji številki našega glasila smo govorili o položaju in razvoju podjetja med obema vojnima, danes pa bomo skušali, kakor smo napovedali že zadnjič, na kratko orisati dogodke v tovarni med drugo svetovno vojno, med obnovo, pa tja do začetka samoupravljanja.

Predilnica med vojno

Vojni požar na kontinentu je vznemiril lastnike tako, da so ustavili nameravano obnovo tkalnice. Več mesecev pred nemškim napadom na Jugoslavijo je odpotoval glavni družabnik Andrei Gassner v inozemstvo in se ni več vrnil.

Ob začetku okupacije je predilnica zaposlovala 1163 delavcev. Od tega je bilo kar 686 žensk in 71 mladoletnikov.

V podjetju sta delala dva inženirja, 50 mojstrov, 46 nameščencev in 106 strokovnih delavcev. Obratovali so v dveh izmenah, kar je postalo med okupacijo zaradi prepovedi nočnega prometa in predpisov o zatemitvi vedno težavneje in je zahtevalo omejitve proizvodnje.

Namesto Andreja Gassnerja je komanditna družba imenovala kot javnega družabnika Leona Gassnerja, ki je med tem dobil nemško državljanstvo.

Predilnico so po zasedbi takoj vključili v nemški proizvodni sistem. Delala je po naročilih gospodarskega urada na Bledu za preskrbo vojaštva s perilom in obleko.

Ko je zmanjkalo bombaževine, so ji nakazali stanično vlakno iz italijanskih tovarn. Nato je med drugo vojno predelovala izključno umetna vlakna.

Vojno stanje je spremenilo tudi poslovne razmere predilnice. Naenkrat je bila odrezana od jugoslovanskega trga, kjer je imela mnogo obveznosti in terjatev.

Poleg tega je bilo mnogo odprtih računov za naročeno in deloma že dobavljeno pomožno blago in potrošni material. Podjetje je imelo v tujini deponirano večje število delnic ameriških podjetij, ter dobroimetja v Švici in Angliji.

Preden so nemške oblasti dodelile stanično vlakno v predelavo predilnicam, so zahtevale podoben pregled stanja obratov. Leo Gassner je sestavil pregled za predilniško industrijo na Gorenjskem, ki je vseboval podatke o poprečni izdelavi prediva, o številu vreten in o uporabi surovine pri 8-urnem delovnem času letno. Ta tabela je zanimiva tudi za nas, saj nam lepo kaže takratno stanje:

Podjetje:	Povpr. izdel. pred.	Število vreten	Poraba surovine
Glanzmann-Gassner Tržič	12,5	20784	1700
Intex Kranj	18,0	8112	437
Predilnica Litija	19,0	38432	1960
Predilnica Škofja Loka	16,0	21180	1270
Adolf Prah Kranj	20,0	1600	76

Okupacijske oblasti so preiskale poslovanje podjetja do vseh podrobnosti. Iz Nemčije so poklicale knjigovodske strokovnjake, da ocenijo vrednosti vseh naprav, razčlenijo knjigovodsko stanje in sestavijo še pred zamenjavo dinarjev za marke novo bilanco po predpisih, ki so veljali za nemško industrijo.

Odpust delavstva in prehajanje v partizane

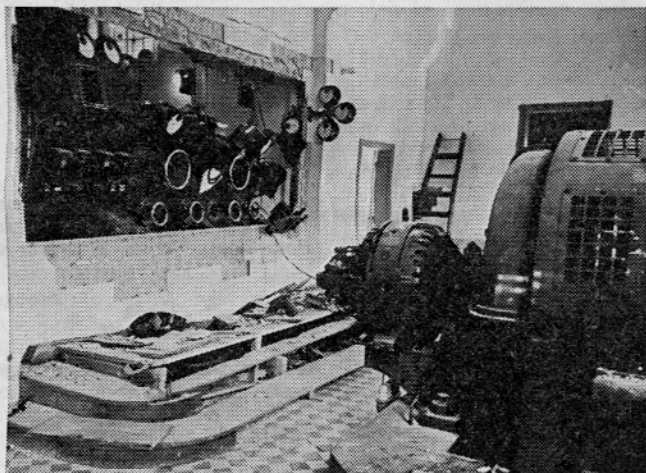
Okupator ni mogel s surovini, ki jih je imel na razpolago, nuditi tovarni zaposlitve, ki jo je imela pred zasedbo. Odpust uslužbenecv je bil torej neogiben. Nemška tajna policija je začela reševati politično usmerjenost predilniškega delovnega kadra in je aretirala 26 oseb, od teh 17 delavcev. Delovno razmerje so odpovedali 47 moških in 247 ženskam. Vse delovne moči,

V letu 1943 so pričele okupacijske oblasti mobilizirati predilniško delavstvo za nemško obrambo in za razne vojne službe — vpoklicanih je bilo 32 delavcev in dve delavki.

K partizanom sta odšli iz tovarne 102 osebi — največ v začetku leta 1944. Pozneje so partizani mobilizirali še okoli 50 delavcev. Zato je bilo seveda izgube kvalificiranih delovnih moči težko nadomestiti.

Vodstvo tovarne si je prizadevalo, da bi dobilo čim več nakazil za surovino in blagovna naročila, da bi si zagotovilo trajno obratovanje. Vendar vsi naporji vodstva niso mogli zadržati stalnega nazadovanja proizvodnje, katere mu je mnogo pripomoglo delavstvo, zavedajoč se, da gre večina proizvodnje za nemške oborožene sile.

Partizanski odredi so v avgustu in septembru 1944 uničili generatorje v električnih centralah pri Sv. Ani, pri rud-

Takole so partizanske mine porušile predilniško hidrocentralo

katerim je bilo odpovedano, so bile na razpolago delovnemu uradu v Radovljici. Tako se je število delovnega kadra v tovarni skrčilo na 839 oseb, od tega 387 moških in 448 žensk ter 4 mladoletne.

Po Landratovem razglasu, 8. oktobra 1942, so se morali do konca meseca zglasti vsi moški, na podlagi odredbe o uvedbi vojnega prava in delovne službe, v zasedenih pokrajinah. Razglas je samo pospešil odhod večine v partizane.

niku živega srebra, na Pilarni in v centrali predilnice. Tvegani ukrepi in pogosti bojni spopadi z okupatorjevimi četami so zahtevali tudi med delovnim kadrom tržiške predilnice in tkalnice mnogo žrtev. V narodnoosvobodilnih bojih je padlo okoli 30 delavk in delavcev iz BPT.

V trajen spomin žrtvam velike vojne je delovni kolektiv postavil borcem-partizanom pred starim upravnim poslopjem bronast spomenik.

Osvoboditev in obnova obratovanja

Prve dni po osvoboditvi je teklo delo v tovarni v nezmanjšanem obsegu naprej. Uprava državne varnosti je takoj po osvoboditvi izdala prve ukrepe, s katerimi je bilo blokirano razpolaganje dotakratnih organov z denarnimi sredstvi in premoženjem tovarniške družbe.

(Nadaljevanje na 12. strani)

Sklepi samoupravnih organov

Dne 28. maja 1973 je bila v učilnici centra za izobraževanje 13. seja DS. DS je na tej seji sprejel sklep o potrditvi sprememb samoupravnega sporazuma o načelih in merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov tekstilne industrije skupine predilnice, tkalnice in oplemenitilnice v Sloveniji. Med pomembnejšimi popravki tega sporazuma sta določili 4. člena, ki določata minimalni osebni dohodek tako kot sledi:

»Za skupino delavcev, ki nimajo kvalifikacij in opravljajo delo, za katero ni potrebna priučitev 900,00 din.«

»Za skupino delavcev, ki delajo na delovnih mestih, na katerih se opravljajo dela, za katera je potrebna priučitev na delovnem mestu 1.000,00 din.«

Prav tako je tudi sprememba glede dodatkov za posebne delovne razmere, ki se lahko sedaj obračunavajo v naslednjih mejah:

- za nočno delo najmanj 25 % in največ 50 %,
- za redno delo ob nedeljah najmanj 30 % in največ 50 %,
- za delo na dan državnih praznikov 100 %,
- za delo v podaljšanem delovnem času (nadurno delo) 50 %,
- za deljen delovni čas 150.— din netto mesečno.

Dne 22. junija 1973 je bila 14. redna seja DS v učilnici centra za izobraževanje.

Pravilnik o knjigovodstvu so člani DS prejeli že predhodno v pregled. Obrazložitev in odgovore na vprašanja članov v zvezi s Pravilnikom je tolmačil tov. Berlot Rudi, direktor finančnega sektorja, nakar so člani DS brez bistvenih pripomb pravilnik tudi soglasno potrdili.

Na predlog predsednika sindikata je DS sprejel sklep, da se ob mesečnem izplačilu ali preko tovarniškega glasila slehernega člana kolektiva seznanj o vseh vrstah in višini stopenj posameznih prispevkov, ki jih plačujemo iz bruto osebnih dohodkov, ker so v izplačilnih listih prikazani vsi prispevki skupaj, brez razčlenitve.

Na koncu seje je bil sprejet predlog, da se najkasneje do konca meseca julija 1973 napravi na vidnem mestu v podjetju oznaka podjetja, kar se prepušča strokovnim službam, ki naj zato uporabijo material, ki je bil v ta namen že nabavljen.

Dne 26. 6. 1973 je bila 22. redna seja odbora za gospodarske zadeve, kjer so med drugim obravnavali tudi fluktuacijo delovne sile ter vam iz te razprave posredujemo naslednji izvleček:

»KDS je pripravil analizo o fluktuaciji delovne sile izven Slovenije v času od 1. 7. 1971 do 20. 6. 1973. V tem času je bilo sprejetih 130 delavcev (53 moških, 77 žensk). Od teh je do 20. 6. 1973 naše podjetje zapustilo 62 delavcev (27 moških, 35 žensk), največ od teh jih je samovoljno zapustilo podjetje (39) in v poizkusni dobi (18). Kot vzrok za odhod iz podjetja so delavci navedli predvsem neurejene stanovanjske razmere, nezadovoljstvo z delom in prenizke osebne dohodke. Vzroka ne smemo iskati samo pri navedbah, temveč na odhajanje močno vpliva tudi to, da so bili ljudje razporejeni na delovna mesta, kjer so pogoji težji in osebni dohodki spričo analitske ocene nižji. Iz seznama je razvidno, da gre le za nekvalificirana delovna mesta.«

B. D.

Čestitka

Na Delovodski šoli prj Dopisni delavski univerzi Ljubljana, enota prj Delavski univerzi Tržič, so v mesecu juniju 1973 diplomirali trije člani našega kolektiva: Boris Polajnar iz pregledovalnice, Albin Košir iz vzdrževalnih obratov in Jože Aljančič iz konfekcije.

Vsem trem k izrednemu uspehu iskreno čestitam o!

Pol stoletja dela

(Nadaljevanje s 1. strani)

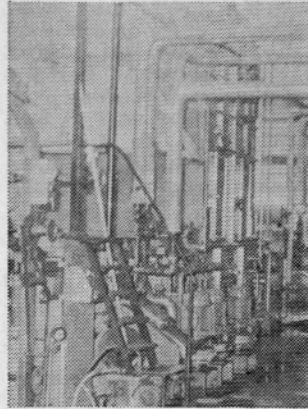
Vse delo v vseh oddelkih je bilo ročno, zato je bilo potrebno vedno zelo veliko ljudi.

Ljudje, ki so delo vodili, so bili v glavnem tujci, kar je tudi razumljivo, saj v tistih časih tehnično usposobljenih ljudi pri nas skoraj ni bilo. Tako ni naključje, da je bil prvi obratovodja Hnyk, njegov pomočnik pa Spiegelbau-

zirali obstoječo belilnico preje, saj so se že pričeli kazati osnutki raznih manufaktur, ki so uporabljale vse več beljene preje.

V letih 31 do 32 je bila belilnica povečana in modernizirana tovarna na sploh. Zato se je večala tudi poraba električne energije ter pare in so zgradili leta 1933 nov zbiralec pare, naslednje leto prvi električni agregat pri Sv. Ani in leta 1937 še drugega. To so bi-

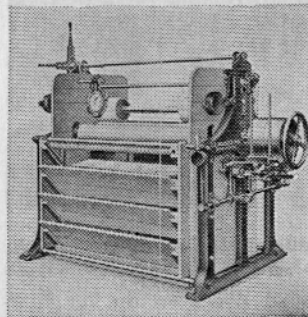
no predivo v zavitkih, beljeno in surovo, tkanine Domestik, Osnaburg, Wassertuch, Barchand in Oxford. Barchand so izdelovali na kosmatilnih strojih, ki so jih demontirali leta 1950.

»Škorenj« (U-BOX) za kuhanje in blejenje tkanin

Leta 1939 so popolnoma obnovili belilnico in barvarno preje, da so si zagotovili prodajo čimbolj finaliziranega izdelka. Stala je na prostoru sedanje »B predilnice«. O tem, kakšni so bili začetki, kateri stroji so obratovali in kakšne so bile te kapacitete, pa nimamo razvidnejših podatkov.

Zadnji stroj, ki je bil nabavljen pred vojno, je bil razpenjalno-sušilni stroj firme Weissbach-Chemnitz. Nabavo

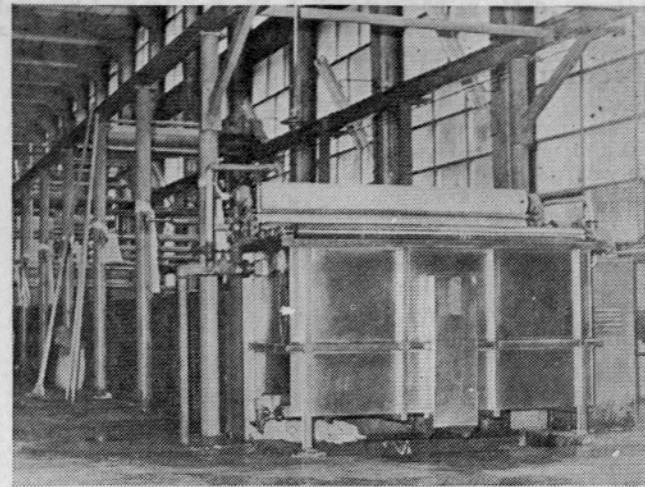

Stroj za kislinjenje blaga

stroja je terjala zahteva po tkaninah, ki imajo enakomerno širino. Stroj je sušil ali apretiral tkanine do 200 cm širine. Opremljen je bil zelo moderno: imel je predsušenje z bobni, fulard za apretiranje, kompenzatorje in celo čuvarje robov. Vse to je bilo za današnje razmere skromno, za takrat pa je bil to začetek avtomatizacije.

V približno istem razdobju je bila verjetno ustanovljena tudi barvarna tkanin z dvema žigroma. Tudi to je bil začetek neke nove usmerjenosti in iskanje poti za novimi in boljšimi izdelki.

Po vojni sta bila nabavljena še dva nova polavtomatska žigra iz Tekstil stroja — Zagreb. Barvarna je takrat izdelovala kar precejšnje količine šotorskega platna in SMB platna za vojsko. Proti koncu

Stroj za impregniranje tkanine s hipokloritom

obstoja pa smo barvali v glavnem »Parovko«, v sivi, plavi in črni barvi, za Borovo.

Zadnje količine artikla »Žepovina« smo barvali avgusta leta 1962, nato je nekaj časa barvarna stala, leta 1964 pa so jo demontirali skupaj z belilnico preje in na njeno mesto postavili okrepčevalnico. V letu 1964—1965 smo barvali na fulardu starega razpenjalno-sušilnega stroja artikel »Majda 80« v štirih različnih pastelnih tonih, nakar smo skoraj za deset let popolnoma

prekinili z vsakim barvanjem. O delu med vojno ni nobenih podatkov in o tem, kaj in kako se je izdelovalo, ne bi mogel pisati. Enako je tudi za prva leta po vojni. Za to obdobje je znano, da ni bilo večjih vlaganj v osnovna sredstva.

Po vojni, v prvi petletki, ki je bila od leta 1947 do 1951 in v času planskega gospodarjenja, je šlo v glavnem za to, da bi čimveč naredili in tako pomagali pri graditvi in obnovi porušene domovine.

Kako daleč je seglo planiranje »Glavne direktije Savezne tekstilne industrije« v Beogradu, je razvidno iz naslednjega dokumenta, ki ga je izdala vlada leta 1949:

Vlada Republike / H. 15.VII.1949.
FNRJ - MI
Gl.Dir.
Savezne tekstilne industrije
Pov. Br. 986
ŠRMDJ 12. jula 1949.
Beograd
Bombarska predilnica in tkalnica
T r a i č.
Predmet: Beljenje narednog platna i posteljnog platna.

Obzirom na smanjanje vašeg plana proizvodnje i tamo oslobođenog kapaciteta belionice izvolite beliti celekupnu količinu narednog platna i posteljnog platna. Odnosne promene u osnovnim grupama unećemo u aš plan proizvodnje.

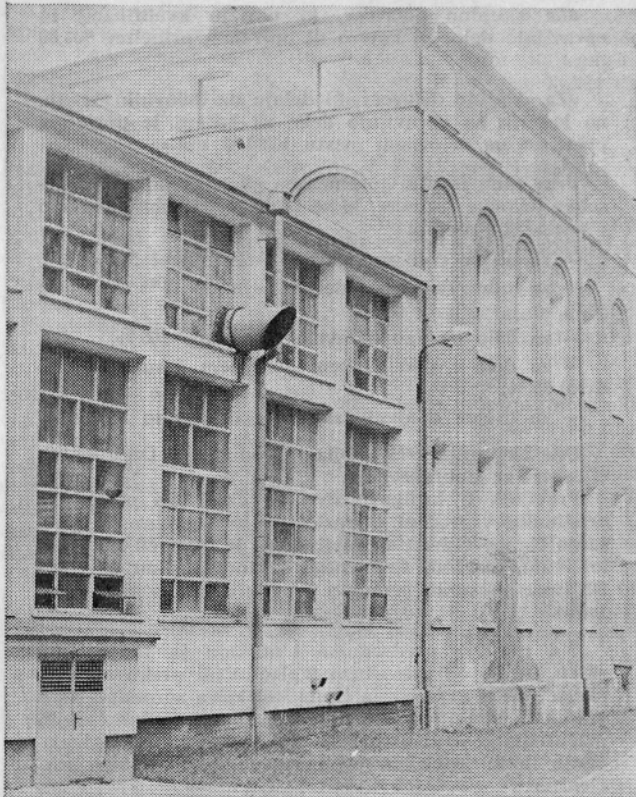
Smrt fašizmu - svpčede narodu!

Direktor plana:
Andrej Kaman l.r.

Iz te dobe je zanimivo to, da so poleg povečanja količin zahtevali tudi kvaliteto blaga. To se vidi iz odloka, ki ga je dala vlada FNRJ Ministarstvu lahke industrije (podpisal ga je tedanji minister A. Hebrang, direktorju glavne direktije Zvezne tekstilne industrije. V dokumentu navaja, da se na kvaliteto ne polaga prav nobene pozornosti, da vodstva podjetij nimajo pravičnega odnosa do kvalitete, da recepture in tehnologi-

ja niso predpisane, da ni nobene odgovornosti za kvaliteto, niti se ne polaga nobene pozornosti na embalažo itd. Nato sledijo konkretne zadolžitve, kako naj se to odpravi.

V tem obdobju je bilo zaposlenih v belilnici brez režije 77 ljudi, od tega v apreturi 17 in v mungji 12. Letni plan vsega blaga je bil osem milijonov tristo tisoč kvadratnih metrov, od tega 5,100.000 m² samo gaze, ki so jo morali obeliti za Tiskanino Kranj in

Stara in del nove oplemenitilnice

er. Oba sta odgovarjala za delo oddelka belilnice.

Mojster apreture je bil Štepan, mojster munge Petelinšek, mojster adjustirnice pa Macek in kmalu nato Kraus. Mara Smole je bila vodja obratne pisarne.

Preskopo ohranjeni materiali zgodovinskega pomena, razni dopisi in opisi strojev nam dokazujejo, da je bil občevalni jezik nemški.

Le redki od delavcev, ki so pričeli delati v oddelku od samega začetka, so še živi in je zato do točnejših podatkov težko priti. Pa tudi živeči nam ne bi mogli kaj dosti povedati o delovanju oddelka, kar nam dokazuje, da so poznali samo svoje delo in nič več.

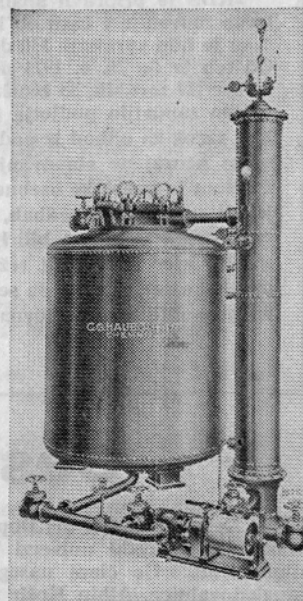
Ker je v letih 29 do 34 nastopila velika gospodarska kriza, je podjetju ostalo na zalogi veliko blaga — predvsem dragega, ki ga osirotelo prebivalstvo ni moglo kupiti.

Podjetje je moralo preiti na izdelavo cenejšega blaga, to pa je pomenilo, da ga za beljenje ni prišlo dosti v pošte.

Prav verjetno je bil to vzrok, da so lastniki začeli razmišljati, kako bi moderni-

le osnove, da se je razmišljalo o večji porabi električnega toka in pare, kar so zahtevali novi in modernejši stroji.

V tistem obdobju so bili najbolj znani artikli, ki jih je podjetje izdelovalo, bombaž-

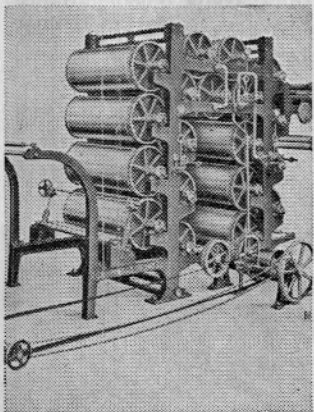
Kotel za izkuhanje tkanin

v oplemenitilnici

Tovarno sanitetnega materiala Domžale.

Največja širina tkanin je bila 180 cm, in to artikel »Zila«, ki so ga na leto naredili okrog 6000 m². V tem času je vodil oplemenitilnico obratovodja Slavko Šarabon, ki je ostal na tem delovnem mestu vse do leta 1954, ko je prevzel to dolžnost Andrej Hladnik.

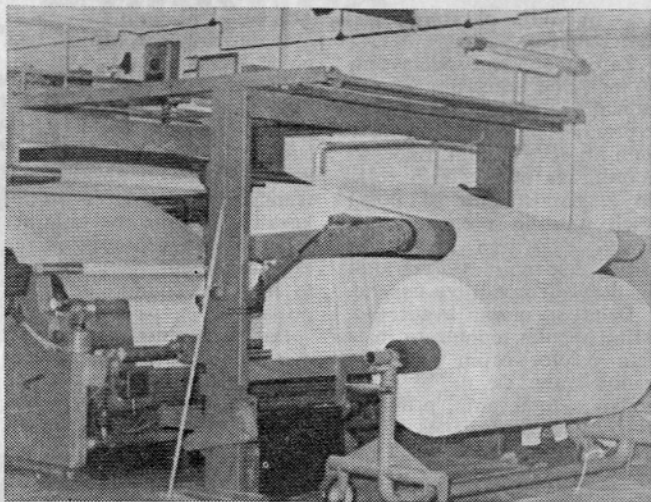
S prihodom tov. Hladnika se je začela druga faza velikih sprememb — tako v tehnologiji kot v nabavi novih, sodobnih strojev.

Bobnasti sušilnj stroj

Najprej so opustili beljenje s klorom, ki so ga pridobivali iz suhega klorovega apna in prešli na natrijev hipoklorid, ki so ga dobivali iz Hrastnika. Reorganizirana je bila organizacijska shema in uvedene norme. Leta 1958 so nabavili nov, sodoben razpenjalno-sušilni stroj Artos, ki obratuje še danes. Tehnologijo pri beljenju in apretiranju so spremenili tako, da so z istimi stroji naredili do 40.000 m² na dan.

V apreturi so skoraj opustili izdelavo artiklov, ki so jih morali sušiti v vesni sušilnici.

Razpenjalno sušilni stroj

Prvič v obstoju belilnice so bili uvedeni proizvodni nalogi, ki so bili nujna, ker se je asortiment toliko povečal, da se drugače ni dalo več delati. V tem obdobju je bilo zaposlenih največ ljudi, 147.

V obdobju 54 do 60 so delali beljene tkanine od širine 70 do 202 cm, barvane tkanine, belili gazo in prejo, apretirali in kalandrirali surove tkanine, še vedno pa so delali polovico vse proizvodnje kot surovo tkanino.

Potem je prišlo obdobje, ko smo v tovarni dobili tkalske stroje, ki so tkali tkanine do širine 270 cm in so šle surove v izvoz. Ker pa se je v tujini in na domačem trgu pojavljalo vedno več zahtev po široko oplemenitenih tkaninah, sta dobila tehnični sektor (tov. Rozin) in razvojni oddelek (pokojni inž. Halužan nalogo, da ukreneta vse potrebno, da povečamo kapaciteto beljenja širokih artiklov.

Tako nekako je izgledala moja prva večja zadolžitev,

ko sem 1. junija 1960 prevzel vodstvo obrata oplemenitilnice. Vprašanje je bilo, kaj lahko naredimo, da s temi stroji povečamo količino beljenih in surovih tkanin.

V belilnici smo dokupili nov kuhalni kotel za blago, domače delavnice so izdelale nove pralne in impregnirne stroje ter bazene za odlaganje tkanin.

Vesno sušilnico smo uporabljali kot skladišče surovih tkanin, nekaj časa pa tudi kot adjustirnico, ko smo izdelovali 10-jardske kose za izvoz.

Vse te rešitve pa so bile le začasne in nekako leta 1965 smo prvič pričeli razmišljati o nakupu nove belilnice. Po daljšem primerjanju belilnic, ki bi prišle v poštev, smo se odločili temeljiteje pregledati belilnico firme Artos, Kleinewefers in Omez.

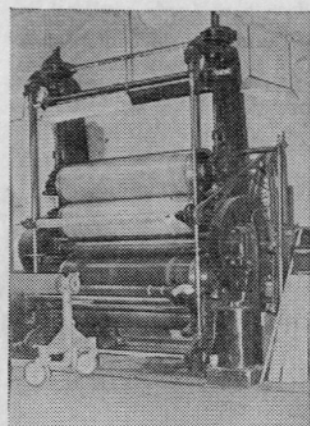
Odločili smo se za belilnico firme Omez iz Bergama, in to v glavnem zato, ker je ustrezala našim kapacitetam tkanin, ker je bila enostavna po izvedbi, imela je sorazmerno malo strojnih elementov in

ne nazadnje, ker je bila daleč najcenejša.

V približno istem času smo se morali tudi odločiti za nakup razpenjalno-sušilnega stroja in kalandra, na katerih bi lahko sušili in apretirali ter kalandrirali tkanine do 260 cm širine.

Razpenjalno-sušilni stroj smo kupili pri firmi Artos, kalander pa pri firmi Kleinewefers. Oba stroja sta bila montirana v letu 1969. Preden pa smo ju lahko montirali, smo demontirali vse stroje v mungi — ostal je samo veliki kalander, ki stoji še danes. Vzporedno z razpenjalno-sušilnim strojem je bila montirana tudi kuhinja z dozirno napravo za dodajanje apreture flote v fulard tega stroja.

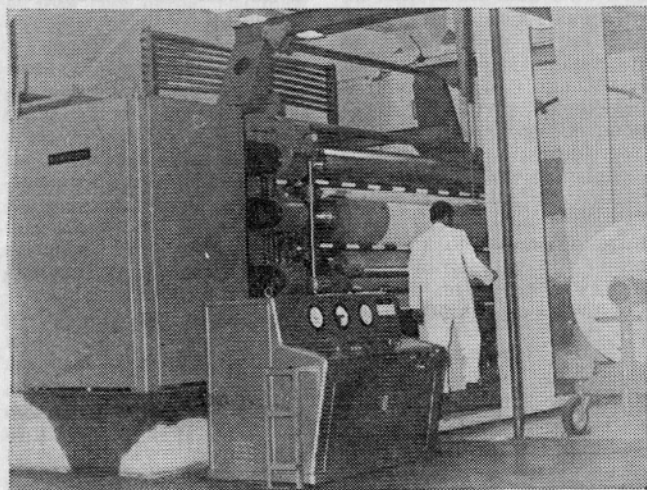
Da pa smo lahko vse povečane količine tkanin tudi predelali, smo morali pozidati prostor med barvarno in adjustirnico ter ga usposobiti za delo. Premestili smo vse tri merilno-dvojnile stroje na mesta, kjer so še danes.

Stari kalander za kalandriranje tkanine

oplemenitilnice. Temu je sledila samo še izgradnja obratne pisarne in laboratorija ter preselitev v nove in odgovarjajoče prostore.

Tako je v dobrih desetih letih dobila oplemenitilnica po-

Novi kalander (KLEINEWEFERS)

Novembra leta 68 smo pričeli s poskusnim obratovanjem novega belilnega agregata, kar pa je bilo povezano z nemalo težav. Nismo imeli nobenih izkušenj, treba pa je bilo naučiti tudi vse ljudi, kako se dela. Velike zasluge za izdelavo in uvedbo tehnologije ima tov. Ivan Kapel. Te težave so trajale eno leto, med tem časom pa je morala teči redna proizvodnja beljenih tkanin.

Za dokončno izpopolnitev in zaokrožitev vseh potrebnih faz dela je bil leta 1970 montiran še smodilni stroj firme Juliem iz Belgije ter leta 1971 še kondenzirni stroj.

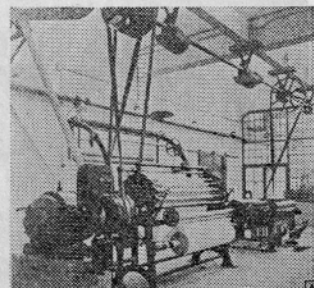
Vzporedno s tem pa je bilo treba leta 1969 preiti na strojno striženje in čiščenje tkanin, na novem strižno-čistilnem stroju firme Monforts, ki je bil takrat montiran. Prehod na to delo je moral biti zelo hiter, ker je konfekcija rabila pregledovalnico, kjer so do tedaj čistili tkanine.

Z montažo kondenzirnega stroja je bila v glavnem zaključena faza modernizacije

polnoma drug, modernejši videz.

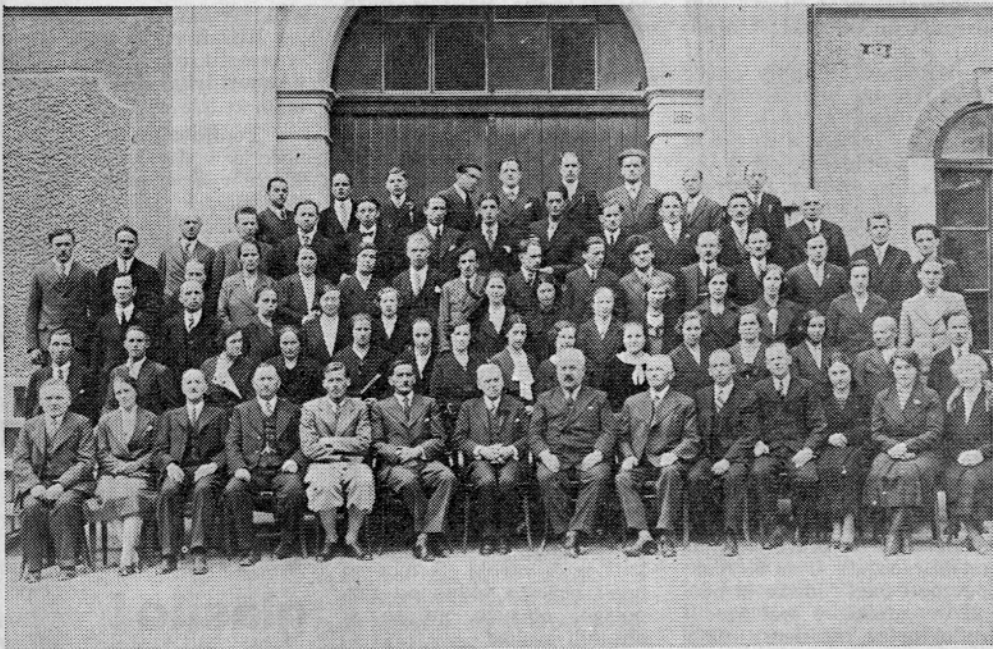
Od začetka modernizacije v letu 1962 pa do danes smo poudrili in na novo postavili takorekoč vse stroje. Od prvih dni stojita samo še dva stroja in to sta stari kalander ter stiskalnica za kose v adjustirnici.

Prav bi bilo, če si ogledamo, kako danes poteka proces beljenja, ko vsi novi stroji obratujejo.

Stroj za lomljenje apretur (nekoč)

(Nadaljevanje na 10. strani)

Vodstvo podjetja, vodstvo obrata in delavci belilnice leta 1935

Pol stoletja dela...

(Nadaljevanje z 9. strani)

Tkanino, naloženo na paleh, pripeljejo z akumulatorskim vozilom do strižno-čisti-

Vse tkanine pregledamo na pregledovalnih mizah, označimo napake ter jih nato še kalandriramo.

Obratovodja Andrej Hladnik in obratno vodstvo

nega stroja. Tu jo sešijejo s šivalnim strojem in gre v striženje. Po striženju tkanino navijamo na doke, katere odpeljejo na smodilni stroj, kjer se tkanina posmudi in zopet navije na dok. Nato sledi faza kuhanja, pranja in ožemanja. Od tu gre tkanina na impregniranje s hipokloritom in vlaganje v bazene. Čez pet ur tkanino preložimo in jo ponovno brizgamo. Nato se impregnira z vodikovim peroksidom in vloži v »škorenj«. Skozi ogret »škorenj« potuje 30 do 40 minut, se zopet opere in na Küstersovem kalandru ožame, da se odstrani voda. Potem se navije na doke in s tem je končan proces beljenja.

Beljeno in ožeto tkanino pripeljemo v oddelek apreture. Tu jo najprej posušimo na razpenjalno-sušilnem stroju in jo nato na istem apretiramo.

Na razpenjalno-sušilnem stroju tkanino lahko tudi barvamo in apretiramo z apreturami, ki se pri pranju ne odstranijo. Z apreturami, ki so obstojne proti pranju, apretiramo tkanine, ki so sestavljene iz 50 % mešanice bombaža in 50 % polinoznih vlaken.

Te tkanine moramo še kondenzirati in šele tu dobimo apreture, ki so obstojne proti pranju.

Slovo od prvega razpenjalno sušilnega stroja

Kalandrirane tkanine zmerimo, enkrat ali dvakrat dvojimo na merilno-dvojilnih strojih, zrežemo na komercialne kose, zložimo in adjustiramo. Tako pripravljene in zavite kose konsigniramo ter oddamo v skladišče gotovega blaga.

Naj omenim, da smo storili tudi velik premik na dokončni obdelavi surovih tkanin. Še leta 1970 smo skoraj polovico tkanin izdelovali surovih, ali surovo kalandriranih in surovo apretiranih. Za drugo polovico leta 1973 pa je planiran zanimljivo majhen odstotek surovih tkanin, vse ostale količine pa pobelimo.

Delo pri vseh procesih in kontrolah zelo dobro opravljajo ali starejši, izkušeni delavci ali mladi tehniki, ki so končali srednjo tekstilno šolo — apreterski oddelek, v Kranju.

Sedanji moji sodelavci so:

- vodja izmene, Franc Aljančič in Jože Eržen
- tehnolog belilnice, Mija Razinger
- mojstri belilnice, Joži Dolinar, Franc Cerar in Karol Kos
- tehnolog apreture, Metka Kogoj
- mojstra apreture, Peter Gladek in Vlado Štamcar
- vodja adjustirnega oddelka, Franc Bačnik

— in vodja obratne pisarne, Darinka Našič.

Zato bi se vsem sodelavcem — posebno starejšim — rad zahvalil za razumevanje in potrpljenje, ki so ga pokazali v zadnjih desetih letih. Imeti so morali res obilo dobre volje in zagnanosti, da so poleg vseh naštetih premestitev z enega delovnega mesta na drugo delovno mesto vztrajali in dosegali zavidljive uspehe.

Delati so morali kvalitetno, kljub večnim montažam in iz leta v leto večjim planskim zadolžitvam. Če ne bi imeli toliko razumevanja, prav gotovo ne bi mogli danes obvla-

dati vseh teh kompliciranih in avtomatiziranih strojev, ki poleg vsega zahtevajo še popolnoma drugačne postopke.

Zahvalo zaslužijo tudi sodelavci mehanične, mizarske in elektro delavnice, kakor tudi delavci zunanjih obratov ter transportna grupa. Vsi so pokazali veliko razumevanja pri montažah in demontažah ter tako omogočili, da je bilo delo hitro in solidno opravljeno.

Danes imamo nov, modern obrat in ljudi, ki so kos vsakdanjim nalogam. Oplemenitimo lahko, edini v Jugoslaviji, tkanine za postelje-

nino do širine 260 cm². Te lahko tudi oplemenitimo tako, da jih ni treba likati, prav tako pa jih lahko pobarvamo. S tem smo zelo razširili naš asortiment in imamo možnosti, da ga širimo še na dalje.

Pripis: Ker je arhivskega gradiva zelo malo ohranjena (do leta 1948 pa sploh nič), so navedene letnice in nekateri podatki dvomljivi, zato prosim, da mi morebitne napake, storjene nehote, oprostite.

Obratovodja oplemenitilnice
Marjan Dolinar

Del zaposlenih v belilnici ob jubilejnim, 50. letu obstoja obrata

Novo na policah tržiške knjižnice

Ferdo Godina:
JEZDEC BREZ KONJA

Novi roman Ferda Godine je motivno vezan na partizansko življenje. To je zgodba o partizanu, ki je bil kar se da neroden, tako da so ga tovariši imenovali »Jezdec brez konja«.

Pisatelj je v tem delu ustvaril junaka, kakršnih doslej v slovenski partizanski književnosti še nismo imeli; včasih se ob branju človeka utrne misel na Nikoletino Bursača. Ta asociativnost je seveda splošna, zakaj Godina se po svojem pripovednem temperamentu in po svojem notranjem odnosu do življenja bistveno razlikuje od Čopića.

»Jezdec brez konja« je večkrat v posmeh soborcem, pa vendar z njimi preživlja vse mogoče radosti in tegobe naporenega življenja v gozdovih, beži in zmaguje in se zapleta v smešne in nenavadne dogodivščine.

Jacqueline Susann:
DOLINA LUTK

»Dolina lutk« je roman o dekletih, ki so preveč lepe in talentirane, da se ne bi znale povzpeti med filmske in pevske zvezdnike, v svet žgočih reflektorjev, ki osvetljujejo lepoto očarljivih deklet, vendar ne prizanesajo niti naj-

manjšim gubicam, odvečnim gramom in milimetrom večraj še tako mladih, danes pa že ovelih lepotic. To je roman o Babilonu na Brodwayu in drugod, kjer se meri čas le s trenutki, vsak naslednji trenutek pokonča prejšnjega, človek v njem pa je le kaplja, ki ima neko vrednost samo toliko časa, dokler se ne razlije v morje, oceane.

Goffredo Parise:
ZAROKA

V romanu je upodobljena generacija, ki je od rane mladosti dalje okušala najprej fašizem in nasilje, nato pa še vojno, strahote bombardiranja in stradanja. Po vojni jim je bila zato prva misel, da se morajo oddolžiti za vse, za kar so bili v mladih letih prikrajšani. Kljub divji erotiki, ki je po vojni preplavila svet, pa so v provincialnem mestu, kjer ta zgodba poteka, trčili ob konservativnem meščanstvu, ki je še vedno bilo pod vplivom duhovščine. In tako so bili mladi ljudje prisiljeni zatekati se k zaroki. S tem so imeli nevesto vedno na razpolago, obenem pa so si ohranili svobodo.

Vsi, ki si želijo prijetnega počitniškega branja ali bra-

nja strokovne literature, naj obiščejo tržiško knjižnico!

Vljudno vabimo tudi bralce s podeželja, da obiščejo podružnične knjižnice v svojem kraju:

v Lomu vsako prvo nedeljo v mesecu od 8. do 10. ure v domu družbenih organizacij,

v Križah vsako prvo sredo v mesecu od 16.30 do 19.30 v osnovni šoli Kokrškega odreda,

v Podljubelju vsako prvo nedeljo v mesecu od 8. do 9. ure v stanovanju tov. Jožice Gladek (osnovna šola),
na Brezjah pri Trziču vsako 1. in 3. sredo v mesecu od 17. do 19. ure v domu družbenih organizacij,

in v Jelendolu vsak ponedeljek od 18. do 19. ure v kulturnem domu.

**Dopisujte
v naše
glasilo!**

Naši upokoјenci iz Belilnice

Ker v letošnjem letu praznujemo 50-letnico obstoja oplemenitilnice, smo za naš razgovor poiskali delavce, ki so od prvih let delali v tem obratu, a so že dalj časa v zasluženem pokouju. Arhivskega gradiva iz tistih časov je zelo malo ohranjenega in zato smo bili prepričani, da bomo prav od njih zvedeli še mnogo novega in zanimivega. Pa to ni bil edini namen našega obiska. Radi bi, da bi tudi oni čutili, da nismo pozabili nanje in da se zavedamo, koliko so s svojim delom prispevali k napredku tega obrata. Ta zapis pa naj jim bo, ob našem jubileju, le skromna čestitka!

Karel Smole

Tega priletnega moža, z malo osivelih las na zatilju in z vedrim nasmehom na obrazu, za katerim pa se skriva tista spoštljiva veličastnost človeka, ki je mnogo doživel, sem našel v stanovanjski zgradbi »Predica«, ob Cesti JLA. S svojo soprogo Maro, ki je tudi dolga leta delala v naši tovarni, sta me prav prijazno sprejela in čutil sem, da se mi obeta bogat razgovor. Zato se že na začetku

tudi rabili največ ljudi, toda obratovodja Hnyk je želel imeti samo take, ki se po strokovni plati ne bi mešali v njegovo delo — sicer pa je bil zelo dober praktik in se ni nikoli spuščal v tvegane stvari ter razne novotarije.

Na začetku je bil delovni čas deljen, in sicer od sedme do dvanajste ure in od enih do pol petih popoldan. Potem pa smo prešli na delovni čas od 6. do 14. ure.

Delali smo beljeno blago in surovo — okoli 20 artiklov. Iz enega artikla pa je bilo več različnih izdelkov. Surovo blago smo samo mungali in škrobili, z raznimi pritiski in toploto pa so se dobili različni efekti. Blago je bilo tudi kalandrirano, da je dobilo sijaj. Mislim, da je bila tehnologija nasploh za takratne čase napredna. Pri nas smo imeli toplo beljenje — v Zagrebu, na primer, pa mrzlo, brez kuhanja, kar ni bilo tako obstojno.

Ko smo povečali produkcijo in zastarela tkalnica ni mogla izdelati dovolj blaga, smo morali blago tudi uvažati — predvsem finejša blaga. Po modernizaciji tkalnice pa ni bilo več takih problemov.

Pri nas se v proizvodnem procesu v vseh teh letih, kar sem delal, ni kaj bistvenega spremenilo, seveda, kake povečave in izboljšave na posameznih fazah pa so se vedno vršile. Povpraševanje po naših izdelkih je bilo vedno veliko in produkcija ni bila — na splošno vzeto — nikoli dovolj velika. To se je posebno poznalo pri fino tkanih artiklih. Surovo platno pa je »šlo za meč« v Belo Krajino in največ v Bosno — po njem je bilo še v zadnjih časih močno povpraševanje.

Za odnose lahko rečem, da so bili dokaj urejeni in tudi socialne razmere niso bile tako slabe. Jaz sam s svojimi delavci nisem imel problemov, a včasih so nastali. Če sem se pri vodilnem osebjem potegnil za koga od njih.

Toda v slogi, drug z drugim, smo vedno nekako lepo shajali. Zahteval sem pač od vsakega svoje in glavno je bilo, da je bilo delo dobro opravljeno. Na kvaliteto smo takrat polagali veliko pozornost. Čeprav je bilo moje delo umsko naporno in odgovorno, sem vedno delal z zadovoljstvom. Če bi slutil, da se bo zakon o upokojitvi spremenil in da bo za moškega pogoj 40 let delovne dobe, bi takrat še gotovo ne prenehali delati — tako mi pa manjka samo nekaj mesecev.

Po prejšnjem zakonu sem imel seveda precej preveč in so me včasih kar malo drezali, da bi šel v pokoj.

No, honorarno še vedno malo delam — saj veste, človek ne more biti pri miru, če je vajen delati. Pa tudi pri odru bi se še vedno udeleževal, če ne bi pri nas tako »mačehovsko« gledali na kulturo. Včasih smo imeli tri dvorane in vedno so bila sredstva, danes pa še svojega odra nimamo. Po vojni sem z orkestrom veliko nastopal po vsej Sloveniji, potem pa se je počasi začelo krhati in je šlo vse narazen. Pa kljub temu, da že nekaj časa ne igram, mi ni nikoli dolgčas, ker rad berem, rešujem križanke, malo se ukvarjam z vrtno, včasih pa grem na sprehode v naravo, da se umaknem mestnemu hrupu.

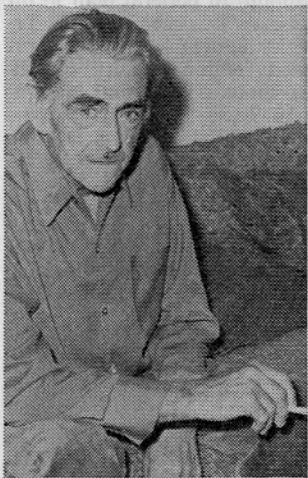
O, ja. Pa na tovarno se še vedno kdaj spomnim!

Kaj si želim za naprej?

Edina moja želja je, da bi na svetu vladal mir in da bi se odpravile velike socialne razlike, za kar smo se vedno borili in kar je za našo družbo kot tako največji trn v peti. Na koncu koncev, človek naj bo samo pošten in vse bo prav!

Franc Kališnik

Našega upokoјenca, Franca Kališnika, ki je dolga leta delal v belilnici, sem obiskal v njegovem stanovanju, na Cankarjevi 8. Prav rad me je sprejel in takoj je bil pripravljen na pogovor. Takole je pripovedoval:

»Delati sem pričel v začetku februarja 1934 v belilnici. Bil sem v oddelku munge, kjer se je blago brizgalo, lomilo in likalo na kalandrih. Sprva sem pregledoval blago,

da so se zaznamovale v njem vse napake. Delal sem na vseh strojih, kakor so pač zahtevale potrebe, sploh pa, ko je manjkalo ljudi. Tako sem spoznal od smodilnega stroja, pa do vseh drugih, na različnih fazah dela. Med vojno sem pričel delati na razpenjalno-sušilnem stroju kot vodja stroja in tu sem delal do upokoјitve — to je bilo do 30. novembra 1953. Potem me je v decembru poklical obratovodja Šarabon, da bi se za nekaj časa vrnil, ker so rabili več ljudi, sicer ne bi pravočasno dosegli plana. No, in takrat sem delal pri kosmatilnih strojih še nekaj časa po novem letu.

To je bila, s kratkimi besedami povedano, moja delovna pot v belilnici. Če se ozrem še na posamezne trenutke, lahko najprej rečem, da mi začetek ni bil težak, ker sem bil mlad in močan. Obratovodja Hnyk je bil sicer strog in je bilo treba ubogati, pa tudi delovna disciplina je bila ostra, vendar, zame je bil dober. Tudi zaslužek ni bil slab — okoli 600 din na 14 dni — kar je bilo za takratne čase dovolj, da sem preživljal družino in je žena bila doma. Računati moramo tudi, da smo imeli takrat stanovanja brezplačna.

Delo je bilo dobro organizirano in se je odvijalo brez večjih težav. Seveda je bilo fizično precej naporno in takrat so bili delavci slabše opremljeni ter zaščiteni, sčasoma pa se je tudi to izboljšalo.

V mungi, kjer so bili z blagom naviti valji in na razpenjalno-sušilnem stroju, kjer smo sušili barvano blago, je bilo veliko težkega vzdigovanja, a potem je bilo boljše, ko sem prišel na delovno mesto vodje razpenjalno-sušilnega stroja. Tu so delale še tri ženske in skrbeti sem moral tudi za stroj, da je delo vedno normalno teklo naprej in uravnavati širino oz. mero blaga. Včasih sem moral tudi sam natočiti in pripeljati lug — kakor je pač delo naneslo. Z medsebojnimi odnosi ni bilo posebnih težav in zelo dobro sva se razumela z Jožetom Sajovicem, ki je bil mojster škrobilnice.

Ko sem šel v pokoj, sem delal honorarno — po poklicu sem čevljar in vedno se je našlo kaj dela, da sem poleg pokojnine zaslužil še kak dinar. Saj veste, pokojnina je bila bolj skromna, za preživljanje treh otrok in naju dveh z ženo, potem pa se je tudi ona zaposlila v našem podjetju in sedaj že tri leta nič ne delam. Vedno pa je dovolj hišnih opravil, tako da ni nič dolgčas, pa tudi čašopise rad preberem in v »gmajno« grem na sprehod — še raje pa »na jago«, saj sem že 40 let lovec.

Čeprav se imam kar dobro, lahko rečem, da se še vedno kdaj pa kdaj spomnim na tovarno. Notri pa že dolgo nisem bil — odkar je bila 75-letnica njenega obstoja.

Vprašate, če kdaj pogledam Tekstilca? Seveda ga prebram in kar dober se mi zdi!

Sam najraje preberem kake vesti iz športa — posebno smučanje me zanima — humor, pa ostale zanimivosti. Zdi se mi, da je prav, da je ves kolektiv obveščen o vseh dogajanjih v podjetju.

Moja želja je, da bi se naša industrija še naprej razvijala ter da bi tako ljudje imeli vedno dober kos kruha. Zase pa želim le to, da bi ostal zdrav in bom kar zadovoljen.

Jože Sajovic

Prijetnega moža, ki ga je vedno videti v Tržiču, ko hodi po svojih drobnih opravkih, sem srečal v mestu in sva se kar na cesti zmenila za razgovor. Popoldan, pred vajo, me je počakal v društveni sobi tržiške godbe in v rokah je imel knjigo angleškega pisatelja Cronina. Nič se ni jezil, da sem ga preklinil v prijetnem branju in takoj se je v mislih preselil za mnogo let nazaj, ko je začel delati v naši tovarni. Takela je bila njegova pot:

»Leta 1923 sem prišel v podjetje in delal sem v belilnici — z monterji smo vpeljevali stroje v tek. Septembra smo pričeli poskusno delati že z blagom — okoli 50 komadov ozkega blaga na dan. Naslednje leto smo zmontirali vesno sušilnico, kar je pocenilo sušenje blaga. Takrat sem nato šel v tkalnico, kjer sem delal kot mazač strojev, do odhoda k vojakom. Po vrnitvi sem delal v apreturi na raznih strojih. Od leta 1933 do 1944, ko sem odšel v partizane, sem bil mazač strojev v belilnici. Vrnil sem se julija 1945, zopet v belilnico.

Takrat sva z Janezom Koširjem popravljala stroje. Ker pa je v tkalnici manjkalo podmojstrov, so me premostili na delovno mesto podmojstra pri vlaganju in kmaču so me postavili za mojstra. Potem so zopet rabili v belilnici strokovno delovno silo in sem konec leta 1947 šel ponovno v apreturo. Tu sem delal do leta 1951, ko sem po-

(Nadaljevanje na 14. strani)

BPT - včeraj, danes, jutri...

(Nadaljevanje s 7. strani)

Polagoma se je začel vračati v tovarno stari delovni kader, ki je bil med vojno reduciran ali pa je prostovoljno izstopil.

Spomenik žrtvam iz naše tovarne, ki so padle med NOB

Finančni položaj podjetja je bil po surovi bilanci vzeto, kljub izkazani izgubi medvojnih let, knjigovodsko ugoden. Vendar je treba upoštevati, da je bilo po osvoboditvi vrednost dobroimetja pri nemških bankah in izterljivost dolgov problematična. Rezerve podjetja so za 466 % presegle glavnic družbe.

Obrati in delavnice tovarne so bile dobro ohranjeni, z izjemo električnih central in od dobave nadomestnih delov zanje je bilo odvisno, kdaj bo mogoče obnoviti polno obratovanje. Oktobra 1945 je začela obratovati centrala na Pilarni (današnje Ravne), junija 1946 centrala na Cegeljšah, novembra pa še centrala pri Sv. Ani. S pogonom central se je podjetje bližalo normalnemu obratovanju. Uvedba akorda, 1. julija 1946 je dvignila produktivnost delavstva in s tem tudi proizvodnjo.

Z odločbo okrožne zaplembe komisije v Ljubljani je bi-

lo končno leta 1946 zaplenje-lavstva — na začetku je bilo no ne samo individualno premoženje deležnikov, marveč tudi firme Glanzmann & Gassner kot take. Nacionalizirana bombažna predilnica in tkalnica je bila z odločbo zvezne vlade FLRJ, 6. maja 1947, ustanovljena kot državno gospodarsko podjetje, katerega operativno-upravni vodja je bila Glavna direkcija Zvezne tekstilne industrije v Beogradu (po ukinitvi le-te, pa od 22. julija 1949, Glavna direkcija tekstilne industrije v Ljubljani).

Planske naloge predilnice 1947 do 1951

V drugi polovici leta 1947 je bila tovarna že v celoti vključena v polletni plan. V povojni dobi se je močno razširila

Graditev centralnega skladišča gotovih izdelkov

ko nova veja proizvodnje v predilnici izdelava kordov. Tako je že v letu 1948 sprejela predilnica povečan proizvodni plan in ga izpolnila ter celo prekoračila za 3 %. Med najvažnejše povojne investicije sodi graditev centralnega skladišča bombaža in novega upravnega poslopja.

V povojni dobi je posvečalo vodstvo obratov veliko pozornost racionalizaciji. Glavni uspeh so dosegli s tem, da so skrajšali proizvodni proces. Po planu naj bi bilo zaposlenih 1723 delavcev: 675 v predilnici, 547 v tkalnici in 419 v ostalih obratih. Leto 1948 zaznamuje veliko valovanje de-

lo končno leta 1946 zaplenje-lavstva — na začetku je bilo zaposlenih 1889 delovnih moči, ob koncu pa 1771.

Pošiljke surovega bombaža so prihajale neredno, vendar pa v toliki meri, da ni bilo zastojev v proizvodnji. Težave je povzročalo to, da je bil bombaž desetih raznih porekel in zelo neenake kakovosti. Največ ga je prihajalo iz ZDA, SSSR, Brazilije in kasneje tudi iz Turčije.

V letu 1949 je bila predilnica zadolžena z 8.172.000 m² proizvodnje. Za oddajo tekstilij je skrbelo trgovsko omrežje najprej na blagovne nakaznice pozneje pa na industrijske bone. Veliko povpraševanje je bilo po blagu za telesno perilo in za posteljino.

Isto leto so bila tudi vsa delovna mesta kategorizirana. Delavstvo je presegalo norme poprečno s 102,2 procenta. Pri izpolnjevanju petletnega pla-

na je imela predilnica razen neprilik z dobavo surovin težave tudi s tem, da je ravno v odločilnem obdobju zapustil obrate kader starejših ljudi, ki so odšli v pokoj. Delovni kolektiv se je zavedal, kako je važna izpolnitev plana prediva in oskrbovanja tkalnic ter preskrba ljudstva s tekstilijami. Kljub vsem težavam je svojo nalogo častno izpolnil in petletni plan je bil dosežen 19. decembra 1951. Tržiški delovni kolektiv je prvi med večjimi podjetji tekstilne industrije izpolnil plan. V tem oziru se le malokatero podjetje lahko primerja z našo tovarno, saj je bila delovna disciplina odlična. Kot priznanje za zasluge je Prezidijski ljudske skupščine LRS odlikoval 2. aprila 1951 devetnajst najboljših delavcev in uslužbencev BPT z redom dela.

Vse to je bila tudi dobra spodbuda za nadaljnje delo kolektiva, prav tako pa priznanje vsem organom, ki so že 3. septembra 1950 prevzeli tovarno v upravljanje.

O prvih volitvah v delavski svet, ki so bile 14. maja 1950, volitvah v upravni odbor, 25. avgusta 1950 in o nadaljnjem razvoju samoupravljanja ter tehničnega napredka podjetja, na bo tekla beseda prihodnjč.

V premislek

ZRCALCE, ZRCALCE, PO SVETU POGLEJ ...

(pa prisluhni, kako govorimo)

Kako radi prenašamo po svetu negovan ali vsaj urejen obraz! Dnevno negovanje vsega ostalega telesa nam prav gotovo ne vzame toliko časa, kot ga prestojimo ali presedimo pred ogledalom zavolje ene same devetine našega telesa — glave. Verjetno ne zato, da smo sami sebi všeč, ampak zato, ker smo zaradi občutka urejenosti v družbi veliko bolj samozavestni, avtoritativni. Veljava, ugled — kdo se ju brani? Obraz pa ni slika ali izložba, na njem se večinoma odraža tako naše telesno zdravje kot naša duševnost in naš temperament. Ze en sam pogled na obraz nam da prvi vtis o človeku, ki ga seveda kasneje pogosto spreminimo.

Ko nekoga »rešujemo« — hoté ali nehoté — nam prvi vtis spreminjajo njegove lastnosti in dejanja — dobra, slaba, zla. V veliki meri, in običajno najpreje, pa ga spreminja kultura njegovega govorjenja, ki je oraz osebnosti kulture. Gorej mnogo več kot ves obraz, nam o človeku povedo njegova usta. Marsikdaj smo že rekli: »Prima človek — dokler ust ne odpre!«

Govorjenje. Na različnih področjih nam je ta dar potreben: v javnosti se pogovarjamo javne stvari, ki so za vsakogar, poljavne zadeve so namenjene le določenemu krogu sogovornikov, družinske zadeve obravnavamo doma, kvečjemu še z znanci, sorodniki, prijatelji ali če iščemo pomoč in nasvet. Intimne reči pa naj ne bi bile last niti družine, kaj šele sveta izven nje. Intimne reči, predvsem spolnost, so last vsakega posameznika, kvečjemu dveh. Le iz zdravstveno-socialnih razlogov morajo včasih v določenem obsegu prestopiti ta ozki prostor. In nič več!! Pa vendar je pogost predmet pogovorov poprečnih ljudi ravno dogajanje v človekovem intimnem področju, ki spada kvečjemu med zaupne odnose moškega in ženske. Takj pogovori, ki prestopijo to začrtano mejo, so zanesljiva legitimacija nizke osebnosti kulture, legitimacija človeka, ki mu je okrnel čut osebnega dostojanstva. Če človeku okrni recimo samo roka, že rečemo, da je tak pa tak invalid. Kaj pa, če mu okrni duševnost? Le kdo je rad invalid?

Še dva družbena pojava vpadata preko ust v človekovo intimnost: prostaško preklinjanje in kvantanje. Vse to v naši tovarni — to se pravi, da najbrž tudi doma pred otroci, kjer bi bili vsi starši radi vsaj luč (če že ne kar morski svetilnik) srečujemo oziroma poslušamo vsepovsod, ob vsakem času in ob vseh prilikah. Ni redka misel ali trditev, ki bi ob svojem koncu ne imela svoj »amen«: kletev ali kvanto o intimnem delu našega telesa, ali o dejanju iz človekovega intimnega življenja. Skoraj ni mogoče razumeti, kako more nekdo z umazano kvanto oblatiti celo lastno mater ali materinstvo. Zakaj pljujemo v lastno skledo? Če že moramo nekaj reči ali podkrepiti, poiščimo primerno »teško« besedo med rečmi, ne pa stvarmi ali celo bitji!

Ni dolgo tega, kar mi je rekla »izobražena« mama: »Porkaduš, j... sunce, le kje se je moj mož kleti navadil!«

Naj rečem še kaj, ali je s tem že povedano, da nas mladina strogo opazuje in posnema, pa če to hoče ali ne? Marsikdaj je lahko prav slab zgled prva izbita opeka v zidu osebnosti jutrišnjega človeka. Dekleta, fantje ali ste res še tako zelenj in mislite, da vam na veljavo in odračenost pritisne svoj žig kvanta ali kletev? Tako radi bi bili čisto drugačni od prejšnjih generacij — bodite tudi tu! Če niste drugačni povsod in povsem, potem drugačni niste, ampak se take samo delate.

Opolzko govorjenje, kvanta ali kletev so torej dostojnega človeka nevredne zadeve. Prav gotovo bi jih padalo dokaj manj, če bi ljudje njihov pomen po slovensko razumeli. Ker izražajo tudi grobost, so še toliko bolj nemarne iz ženskih ust, od koder vsakdo pričakuje ženski primerno besedo. Pa enakopravnost gor ali dol — saj je tudi pijana ženska neprimerno grša od pijanega moškega! Ženska usta in grda beseda zgledata približno tako, kot če bi ona k dragoceni večerni obleki obula gozjerice. Nobena si to ne bi privoščila.

Nekoč je nekdo rekel, da so na svetu tri grde reči: pijana ženska, plenice okrog farova in soldat pod marlo. Najbrž jih je še več, vsekakor pa nobena ni tako grda, kakor prav kletev, kvanta in opolzko govorjenje.

Jelka

Kopanje temeljev za novo upravno poslopje

S. Saje

Dopust v Materadi

Sezona dopustov je na višku in podobno je tudi v našem počitniškem domu v Materadi pri Poreču. S kolektivnimi dopusti v tržiških podjetjih se je začel pravi naval domačih turistov na obalo Istre.

V našem letovišču je v tem času okrog 200 rednih gostov. Ob sobotah in nedeljah pa je ta številka okrog 250. Iz razgovorov z njimi vidimo, da so zadovoljni z letošnjim »Porečem« — tako s hrano kot z vsem ostalim, kar spada v dopust ob morju.

Izmed osebja počitniškega doma smo za današnjo številko pripravili razgovor s šoferjem-ekonomom in nočnim čuvajem.

Nande Aljančič — šofer, ekonom:

Kaj obsega vaše delo v počitniškem domu?

Moja naloga je nabavljanje hrane, oskrba bifeja s pijačami ter razna druga dela. Vstajam ob 5. uri zjutraj, tako, da sem ob pol šestih do šestih že v mestu, da dobim kvalitetna živila. Zjutraj nabavim meso, kruh, mleko. Do pol sedmih sem že nazaj v Materadi, ko se začne delati zajtrk in pripravljati za kosilo.

Kolikšne količine živil nabavljate in kje?

Mesa, ki je v dveh obrokih hrane, pripeljem okrog 50 kg, kruha 60 kg, mleka pa od 12 do 15 litrov. Nabavljam vedno pri istem podjetju, in to pri »KZK Kranj« in »Plava laguna«. Po zajtrku imam drugo vožnjo, ko nabavljam zelenjavo (solato, čebulo, paradižnik, papriko itd.), tretja vožnja je namenjena nabavi vseh vrst pijač. Običajno pripeljem po 4–5 zabojev kokte, raznih sokov, piva in radske, poleg teh pijač dobavljam tudi razna vina.

Opravljate poleg nabave živil in pijač še kaka druga dela?

Poleg rednih vsakodnevnih voženj pomagam tudi pri raznih drugih delih, tako na primer opoldne nalivam juho, pospravljam steklenice in kozarce, pred kosilom grem po pecivo, če je le to predvideno pri kosilu, popoldne odnesem ter prinesem pošto, enkrat tedensko peljem prat perilo, poleg tega je še dosti stvari, ki jih opraviš le, če mi čas dopušča. Pri nabavi raznih stvari, naj bo to hrana ali pijača, izgubim precej časa, saj je vsak artikel na drugem kraju in neredko se zgodi, da sam nakladam nabavljena

živila ali pijačo, če hočem biti pravočasno mazaj v Materadi, sicer bi povsod predolgo časa čakal.

Ste z delom zadovoljni?

Kljub precejšnji obremenitvi (delamo tudi ob sobotah in nedeljah) sem z delom zadovoljen, ker sem ga vajen; večkrat se je treba znati, pa gre vse tako kot je treba. Seveda bi imel lažje delo, če bi imeli urejene določene stvari — tu mislim na nujno potreben prostor za embalažo in večji hladilnik za pijačo, v katerega bi se lahko vlagala pijača kar v zabojih, poleg tega bi naenkrat lahko pripeljal večje količine pijač

Franc Knific — nočni čuvaj:

Vsem je znano, kakšno je delo nočnega čuvaja, toda kljub temu bo zanimalo naše bralce, kakšno je vaše delo!

Moje delo je res v prvi vrsti nočno čuvajstvo, vendar delam tudi druge stvari. Sedaj, ko je pri vhodu v naše letovišče »rampa«, prebijem dosti časa ob njej, poleg tega skrbim za red na parkirnem prostoru, tako da so avtomobili res tam, kjer je treba. Ob menjavah izmen pa razporejam avtomobile v bokse in izdajam ključe za zaklepanje verige pri posameznih boksih. Sicer imam čez dan dosti opravil s turisti, ki niso na letovanju pri nas, pa se z avtomobilom pripeljejo v naš kamp iz različnih razlogov. Nekateri so uvideni, najdejo pa se seveda tudi taki, ki nočejo razumeti opo-

Pred vhodom v počitniško letovišče BPT je rampa s prometnim znakom, za katerega pa nekateri tuji obiskovalci »ne vedo« pomena.

Poleg rampe skrbi, da ni v njem preveč tujih vsiljivcev, tudi naš upokojenec Franc Knific.

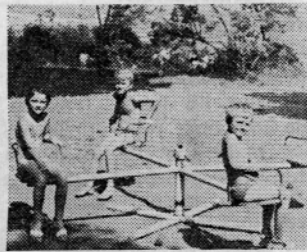
zorila na tabli pri vhodu in s takimi imam včasih nemalo sitnosti in težav, da jih prepričam, da se morajo držati

reda, ki velja za vse naše goste — to je, da se z avtomobilom ne sme notri, temveč ga je treba pustiti na določenem mestu.

Kako poteka nočno delo?

Ponoči delam obhode med hišicami, največ pa sem pri parkirnem prostoru. Do sedaj je šlo vse brez zapletov in še ni bilo nikakšnega posebnega primera. Običajno spim po štiri ure dnevno, saj čez dan ne morem veliko spati, ponoči je pa treba biti buden. Kljub temu sem z delom zadovoljen.

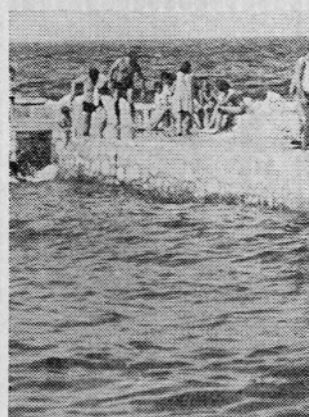
Toliko sta nam povedala ekonom Nande in čuvaj

Poleg ostalih vrst zabave za otroke je tu tudi vrtuljak in pa gugalnice.

Precej debate in vroče krvi je na račun tistih, ki svoje avtomobile pripeljejo kar pred hišico — posebno še, če ima avto tujo registrsko tablico. Verjetno bi si možakar — lastnik ličnega Forda — lahko privoščil dopust tudi kje drugje, kjer so cene primerne njegovemu standardu!

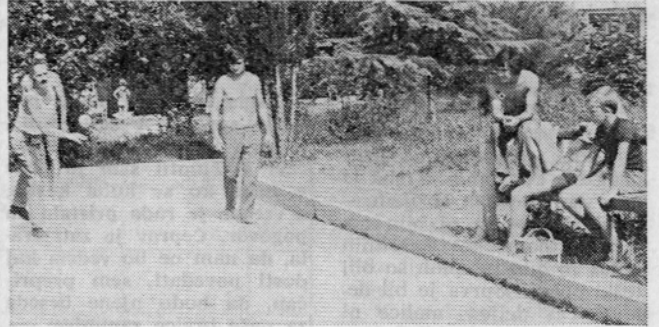
Na pomolu in v bazenu je vedno živahno; stari in mladi lahko brezskrbno plavajo in se ohladijo od vročega sonca.

Franc, nekaj pa je zabeležil tudi naš fotografski aparat.

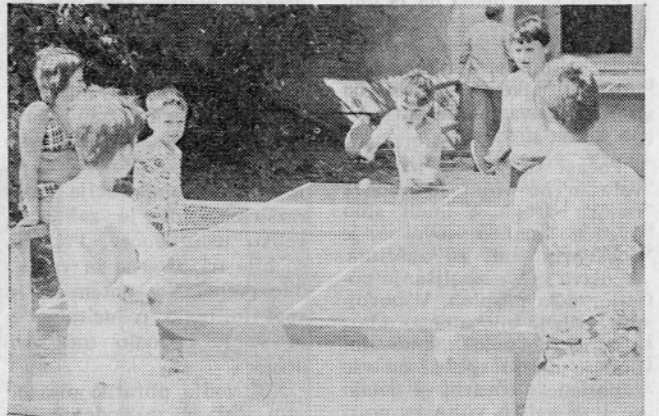
Prav gotovo boste imeli tudi vi, dragi bralci, ki ste prebili svoj dopust v našem letovišču, še kaj povedati. Pišite nam, kaj vam je poseb-

no ugajalo, kaj ne in kaj vas je posebno motilo. Vaša zapazanja pa bi radi prihodnjic objavili v rubriki »Pisma bralcev«, zato se oglasite v čimvečjem številu!

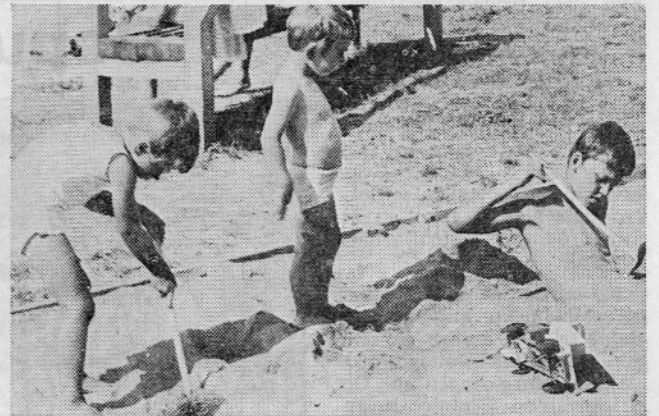
Tekst in fotografije: J. F.

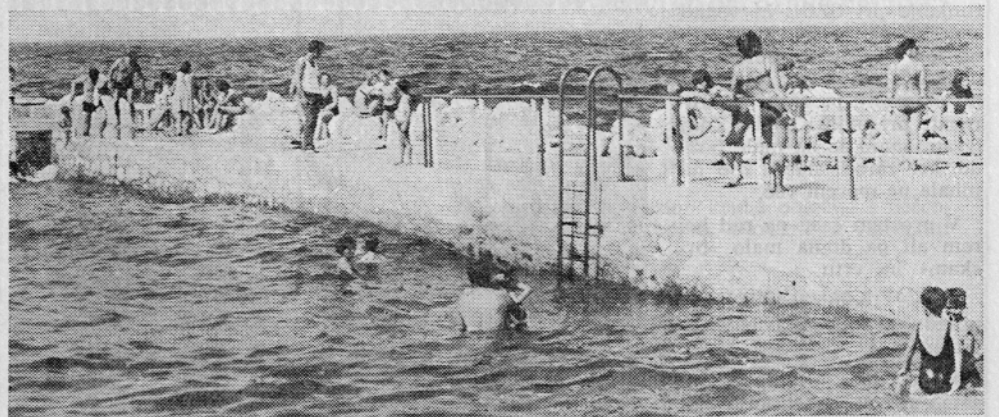
Balinišče je zasedeno od zajtrka pa do poznih večernih ur. Na njem preizkušajo svoje balinarske sposobnosti naši dopustniki in na ta račun je steklo že precej dobrega poreškega vina.

Mize za namizni tenis so prijetna zabava otrok, pa tudi starejših; pomenijo dodatno rekreacijo za vse, ki imajo radi šport.

Naši najmlajši se lahko igrajo v peskovniku in v mivki kažejo svoje »gradbene« sposobnosti.

Na pomolu in v bazenu je vedno živahno; stari in mladi lahko brezskrbno plavajo in se ohladijo od vročega sonca.

(Nadaljevanje na 14. strani)

Naši upokojenci

(Nadaljevanje z 11. strani)

stal mojster beljenega blaga. Takrat sem imel tudi največjo odgovornost. Najprej smo delali s klorovim apnom, potem pa s hipokloritom.

V pokoj pa sem odšel avgusta meseca, 1958. leta.

Včasih so bili pogoji dela in sama tehnologija dosti drugačni (kot danes). Treba je bilo vse znositi k strojem — celo vodo — in mi bilo nobenih pripomočkov. Zaščitnih oblek ni bilo in sploh so bili težki pogoji. Sprva je bil delovni čas deljen, malice ni bilo, disciplina je bila ostra (v vsej tovarni je bilo prepovedano kajenje) in za okvare blaga so bile denarne kazni.

Plača se je delila na 14 dni, prazniki, ki jih je bilo veliko, pa niso bili plačani. Odnosi so bili strogi in še na misel ni nikomur prišlo, da bi se odgovarjal mojstru ali pa komu drugemu.

Počasi se je vse izboljševalo in po vojni je bilo že mnogo drugače: imeli smo uvedeno malico, tovarna je poskrbela tudi za zaščitna sredstva in za izboljšanje pogojev dela nasploh. V povojnih letih je bilo mnogo udarniškega dela in tekmovalni duh je dobro vplival na vse zaposlene v tovarni — delalo se je z veliko volje in potrpežljivosti.

Moram priznati, da sem raje delal v tkalnici, kjer je bilo delo fizično manj naporeno kot v belilnici, posebno pa v apreturi.

Naj omenim še to, da je moj ata delal pri zidavi tovarne in potem 11 let samo ponoči v čistilnici. Moj sin se je izučil v mehanični delavnici, vnuk pa dela v elektro delavnici — tako so že štirje rodovi zaposleni v naši tovarni.

Ko sem odšel v pokoj, sem za »Mladinsko knjigo« prodajal tri leta knjige in sem jih v predilnici mnogo prodal, ker sem poznal ljudi. Ob pripravah na 75-letnico tovarne sem pomagal pri čiščenju in drugem delu v tovarni. Pa tudi danes nikoli ne mirujem. Že dolga leta imam funkcije pri SZDL in vedno sem bil pri godbi. Pred vojno sem igral v tamburaškem orkestru sokolskega društva, po okupaciji pa razne instrumente pri tržiški godbi. Zdaj igram samo še na male bobne, ker zaradi slabih zob na pihala ne morem več.

V prostem času pa rad berem ali pa doma malo »brskam« na vrtu.

Če se spominjam kakega posebnega dogodka iz podjetja?

Ja, to lahko povem, da sem samo enkrat v vseh letih mojega dela naredil »plavega«, pa še takrat se je vse dobro izteklo, čeprav sem se bal,

kako bo. Drugi dan sem sam vse iskreno povedal obratovodji Hnyku, pa mi je odpustil.«

Heda Hnyk

Gospa Hnykova me je prijazno sprejela v stanovanje, ki ga ima v bloku v Bračičevi 3. Zmotil sem jo prav v času, ko se kuha kosilo, a vseeno je rada pristala na pogovor. Čeprav je zatrjevala, da nam ne bo vedela kaj dosti povedati, sem prepričan, da bodo njene besede za naše bralce zanimive:

»Delati sem začela tik pred drugo svetovno vojno, točneje 1940. leta. Prišla sem v pisarno belilnice in najprej sem se morala vpeljati v vse delo. V pisarni sem bila nekaj časa sama, potem pa se je tam zaposlila še Tončka Godnov. Med vojno se je bolj malo delalo, ker je bilo tudi majhno število zaposlenih ljudi. Takrat sem vodila vso administracijo. Po vojni pa je bila administracija tako razširjena, da je zahtevala veliko uslužbencev. Pri nas so bile tri pisarne in vse so bile polne. No, potem se je spet to malo reduciralo, in to se je poznalo tudi pri delu.

Kot vodja obratne pisarne sem skrbelo za vodenje evidence o delovni sili, dnevna poročila, mezдне dbručne,

dohod in izhod tkanin, mesečna poročila, izplačila denarja, uravnavanje dopustov in še za kup drugih drobnih del.

Delo je bilo razdeljeno, ker nas je bilo več in tako je bilo lažje kot prej, ko sem delala sama. Vseeno pa smo morali večkrat delati tudi izven delovnega časa, kadar je bilo to potrebno. Potrebna pa je bila natančnost in tudi to, da je bilo vse ob pravem času narejeno — mislim, zaradi poslovanja nasploh.

Zaposlena sem bila do leta 1961 in moram priznati, da sem vedno delala z velikim veseljem ter se še vedno spominjam, kako lepo je bilo.

Naj omenim še to, da se je v vseh letih veliko spremenilo in da so izboljšave v proizvodnji vplivale tudi na razvoj dela po pisarnah. Med vojno smo dobili prvi računalni stroj, ki je bil sicer star, po vojni pa se je vse moderniziralo.«

Dovolite, da se v imenu vseh bralcev še enkrat zahvalim vsem upokojenecem, ki smo jih tokrat obiskali, da so nam s toliko prijaznosti razkrili svetle in temne trenutke o sebi ter svojem delu. Vsi skupaj pa jim želimo še mnogo zdravih let in veliko zadovoljstva ter dobrega počutja!

S. Saje

Dopust . . .

Kadar je morje bolj valovito, je varneje gledati valove kar z obale.

Za motorizirane turiste — ali bolje rečeno, za njihove ljubljence — je letos bolj poskrbljeno, saj imajo svoj parkirni prostor, ki je vedno poln — pa tudi zaprt z verigo, katero je treba redno zaklepati!

Literarni kotichek

Dva smehljaja

Gama Nemirko: Zakaj hodi luna za mano?

»Mama, zakaj hodi luna za mano? Kamor grem, je za mano!«

Večer je. Pri nas je človek, ki je prišel zaradi nekega opravila, pa nimam časa, da bi odgovarjala na neskončno ista Ljoljkina vprašanja.

»Oprosti, ljubica,« ji pravim, »zdajle nimam niti malo časa. Pojdi in umij si roke, ker bo vsak čas večerja.«

Ljoljka čisto tiho odide, z vljudnostjo jo zmeraj premagam. »Babica,« slišim čez pet minut, »kako je to, da hodi luna za mano? Kamor grem, je za mano.«

»To je privid, otrok!«

»Ne, babica, ni privid. Samo ozrem se, pa je že tu. Pa se spet ozrem, in spet je tu. Kar za mano hodi!«

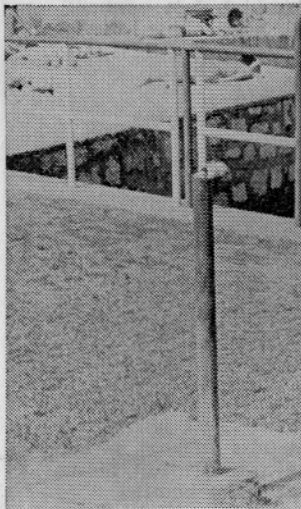
»Se znorela bom,« je babica vsa iz sebe. »Bila sem gospodična, pa nisem razmišljala o čem takem. Kaj takega mi še zdaj ne pade v glavo. Ti pa še pet let nisi stara! Ne, ko sem bila jaz majhna, otroci česa takega niso spraševali.«

Komaj pol ure mine. Vrata se tiho odpro in Ljoljka previdno stopa k nama. Na njeni haljici se svetlika moja najbolj razkošna broška.

Človek, ki je prišel k nam zaradi nekega opravila, še vedno sedi in kar nič se mu ne mudi, pa tudi meni se še ne ljubi, da bi ga odganjala.

»Oho, kako lepo broško imaš!« neizmerno navdušeno opazi človek. Ljoljka poštono verjame, da je navdušenost iskrena, in mu vsa vesela zleze v naročje.

V znamenju ključa

... na tem mestu je nekoč stal tuš, pod katerim so se kopalci oprhali, zdaj pa lahko samo gledajo le del tistega, kar bi bilo potrebno na plaži. Po ključ za tuš pa vsakič po kopanju ni prijetno hoditi, saj je človek na dopustu rad »komot«.

»Kaj ne, da je podobna lestenci? Lestenci, o kako lepi lestenci so v gledališču, taki ...lepi...« razlaga hčerka.

»Pa si umila roke?« jo mimogrede vprašam.

»Umila!« mi zagostoli naravnost v oči, in kot da se boji, da bi zamudila pravi trenutek, izstrelji človeku naravnost v obraz:

»Toda, zakaj hodi luna za mano? Kamor grem, je za mano?«

»Luna?« jo nežno pogladi po laseh, »Luna je volčje sonce in ima svoje zakone... Ko boš zrasla in boš velika in lepa kot mama, se boš kam daleč odpeljala z vlakom, morda na topli jug,« ji žalostno pripoveduje, gleda pa mene. »In luna bo šla za tabo. Kar tekla bo za vlakom. In noben oblak je ne bo ugrabil. Ko boš potovala, te bo ves čas gledala in gledala...«

Ljoljka se zresni, tiho zdrsne iz njegovega naročja in zamišljeno kar sama od sebe odide.

»Očka,« jo slišiva čez minuto, »toda, kako je to, da hodi luna za mano? Kamor grem je za meno!«

Očka, ki že ves večer nekaj pribija, pa mu že ves čas tiho nekaj pada na tla, se dolgo in temeljito pogovarja z Ljoljko, samo midva ju ne slišiva. Pa se nenadoma odpro vrata, in v sobo plane Ljoljka in vsa iz sebe naznani:

»No, pa mi je očka pojasnil, zakaj hodi luna za mano. Z novoletne jelke je snel kroglice in mi vse razložil.«

»No, in zakaj torej hodi luna za tabo?«

»Ja, razložil mi je vse... samo jaz ne vem,« vzdihne Ljoljka in me osuplo gleda. »Toda, čisto zares — hodiš, in luna gre za teboj.«

Kar sama! Ampak, zakaj?«

Zobje rastejo

Ko sem jo prvič ogledovala, je imela komaj blede višnjeve oči, obrvi le rahlo zarisane, zob — zob pa sploh ni imela. Medicinska sestra — princeska v belem — mi je položila v naročje lahenco, tesno povito matroško, me čudno tuje pogledala in odšla — kar znajdi se, no, saj je otrok tvoj.

Matroška je ležala in ležala, potem pa je odprla oči — komaj sem mogla misliti, zakaj ima tako čudno višnjeve, saj takih oči sploh ni! — in začela me je ogledovati. Jaz pa njo.

Takrat še ni nič razumela. In jaz, če sem iskrena, tudi ne. Odločno je odprla usta.

(Nadaljevanje na 16. strani)

Nagradna križanka

Prišli—odšli

V mesecu juniju so prišli v podjetje naslednji sodelavci:

V tkalnico: Celikovič Marija, Petrovič Rosa,

V Oplemenitilnico: Severič Julije, Žižmond Marijan,

V Konfekcijo: Bartolec Stefica, Ravnik Helena, Lombard Stane, Kunaver Zdenka,

V vzdrževalne obrate: Mirič Bolto,

V upravo: Češarek Vladimir;

Iz podjetja pa so odšli:

Samovoljno: Meško Danica, Kurdija Nikola, Latovič Fatih

V poizkusni dobi: Durakovič Osman

V pokoj: Perkman Kristina

V JLA: Mušinovič Vilham, Vučetič Dragan, Rožič Peter

Umrli: Crnivec Jernej

Praktični nasveti

Alkohol ni samo za razkužilo

— Včasih je kuhinja polna neprijetnega vonja, ki se širi še v druge prostore. Vzemi moček pomarančne lupine, pokaplajmo ga z alkoholom, potresimo s sladkorjem in zažgimo. Slab vonj bo izginil.

— Po daljšem času zelo težko očistimo posode iz plastike. Poskusimo odstraniti madeže s koščkom vate, ki smo jo namočili v alkoholu.

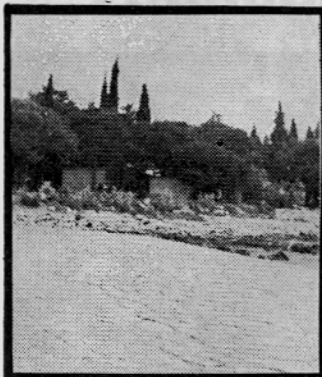
— V usnje ali polusnje vezane knjige so se umazale, zmešajmo rumenjaki in nekaj žlic alkohola, s to mešanico očistimo hrbtno knjig. Obrišimo jih s flanelasto krpo.

Sol je vedno pri roki

— Jajca, ki jih damo kuhati v vročo vodo, rada počijo. Preden voda zavre, vzremo vanjo ščepec soli, in jajca bodo ostala cela.

— Madeže od potu zelo težko odstranimo. Pomagajmo si z mešanico dveh žlic salmijaka, ščepeca soli in kozarca vode.

— Slamnati prtíči kmalu izgubijo lesk. Skrtačimo jih z mešanico dveh žlic soli, kozarca vode in soka ene limone.

TT	Vzidan v beton	Kdor širi paniko	TT	Omat, zavoj	Liter	100 m ³	TV napoved Dolenc	Kem. znak za iridij	Karel Ipavec	OČKA	Sestavitel J.F.	Risal: H.D.	Borci v NOB	Polmer	Triglava mišica na nadlaktu	
	Vojna pošta		zašč. god. rastlina								Fliser	namiz. pregrinj. 1000Kg				
	oxygen		Nesta = novitost		Redkost redka stvar in tako naprej									18. črka abecede		
	ISTI					21. črka abecede		Glinasta piščal	IDA, Dvojčan Svodnad nami			avt. ozn. Romunije		10. črka abecede	Edo Cerar	
		Pokrajina na Kitajskem					Pripadnik nahov Resnica (Hrv.)					vzgoj varst. ustanova				
		POND (kratica)											VODIK			
Avtom. oznaka Belgije	TT	Znak za kisik	princ v Indiji	depu Mahabharata			znamka avtomob. kem. zn. za žveplo				Nitro = genium Breda Korošec	začetn. primk. besn. OTON Trenje		kem. zn. fosfor	Naša reka	
		AVAR		24. črka abecede												
NIČ		Uvidev = nosil						stikal dveh ploskev				sovjet. tisk. agencija Rdeči križ Slovenije				
		Glasbeno delo						Ime črke								
Material blago			Znak za el. upor. v fiziki		Središče vrtenja nadomest. za čas polovanja				tekstov. v Kranju						Ž. IME	
Znamka avtomob.			Zago = varnik absti = nence										Neravna skrivljena Lat. predlog			
Ž. ime			zaznamka krat. poročila pritrđiti sponko						Grški bog vojne					Hlapljiva tekočina	nemški predlog	
															Brazilski nogometaš	
Avtom. oznaka Grčije		Skupščina občine		Avtom. oznaka Švedske		Rimska 50	Osvipjada (množ.)		Vhupu, v moment							Lat. predlog Ital. den. enota
																Nagrad. križanka
Proslula francoski teroristi. organiz.			Točka, pika													
Predlog		slov. skladat. življen. tekočina														
Avtom. oznaka Danske			Gl. mesto Grčije													Mesto v sever. Banatu
Od Irske																
Vrsta ocvrtega krompirja																
Avtom. oznaka Španije		Olimpij. igre														
		Hunski poglavar														
Naš artikel																
TT	Tempo (kratica) čas brez vojne		Ljubkov. ž. ime													
Osebn. zaimek																
Jezik bantu črncev																
Tuje m. ime																

Nagrade

Za prejšnjo križanko smo dobili 78 rešitev. Žreb je razdelil nagrade takole:

1. nagrada — 40 din: Marjan Kogoj, študent BPT
2. nagrada — 30 din: Silva Zaletel, tkalnica
3. nagrada — 20 din: Maks Cerovski, predilnica
4. nagrada — 10 din: Metka Plajbes, KDS

Čestitamo!

Razpis

Med reševalce s pravilnimi rešitvami bo žreb razdelil 4 nagrade, rešitve pa oddajte v nabiralnik uredništva do 16. avgusta.

Naše mamice!

Ivanka Bencak je rodila 14. junija 1973 deklico, Sofija Benić in Marija Slavec iz Loškega potoka 16. junija deklici, Kristina Dolžan 17. junija deklico, Černilec Majda 23. junija deklico in Marija Bešter 11. julija deklico.

Vsem deklicam želimo obilo zdravja, mamicam pa iskreno čestitamo!

KUHINJSKE DROBTINICE: KAKO LAHKO PRIPRAVIMO OBLOŽENE KRUKHE?

— Po kranjsko

Rezino črnega kruha premažite z zaseko in obložite z narezano kranjsko klobaso. Povrh ga potesite z naribanim hrenom.

— Po ribiško

Rezino kmečkoga kruha obložite z vloženo ribo (rolmops alj sardelni filet) in potesite s sekljano čebulo.

— Po lovsko

Z maslom namazano rezino kruha obložite s pečenko iz divjačine ali z govedino. Okrasite z vloženi jurčki alj brusnicami.

— Po vrtnarsko

Rezno črnega kruha namažite z maslom in potesite nanj na čoke narezano šunko. Čez šunko položite rezine paradiznika in jih potesite s sekljanim peteršiljem.

— Po Gavrilovičevo

Rezino rženega kruha namažite z maslom in obložite s trdo salamo, okrase z nadevano olivo in rezanci vložene rdeče paprike.

Po »Tovarišu«

Literarni kotichek

Zobje rastejo

(Nadaljevanje s 14. strani)

Ostrmela sem. — Izkazalo se je namreč, da zob sploh nima. Sklonila sem se nad njo. Prijela je dojk in sesala, da me je vse bolelo. In samo kadar se ji je mleko zaletelo in je zakašljala pa močno zadihala, sem razumela, da je tudi štručka v moji postelji — človek.

Potem so njene oči pomoderle, obrvi so se jasno izrisale in zobki so zrasli, drug za drugim. Iz brežimene, tesno povite matroške se je prelevila v Ljoljko, moje hčer.

Najbolj na svetu jo vznemirja sam začetek: od kod prihajajo ljudje. Da se rodijo — to je že znano.

»Mama, ampak kako se rodijo ljudje?«

Odgovoriti je treba, toda kako. Zato sprva previdno poizvedujem: »Toda, ali vam v otroškem vrtcu nič ne povedo o teh rečeh?«

»Ja, nekaj že govorijo, ampak saj še sami nič ne vedo.«

Popolnoma me je potolažila in začnem ji razlagati:

»Vidiš, ljubica, tele tri matroške. Najstarejša je Tonja, moja mama. Jaz sem se rodila iz Tonje in sem srednja matroška. Ti pa iz mene. Zato si najmlajša matroška. Si razumela?«

»Razumela.«

Pa je tekala po sobi in premišljevala, potem pa vprašala: »In ata, mama, katera matroška je ata?«

Nekoč sva se sprehajali po starem pokopališču in Ljoljka se je prvič vprašala, ne samo, kaj je začetek, marveč tudi, kaj je konec, ko ljudje umirajo.

Dolgo sva hodili med grobovi, ki jih je trava že gosto prerasla. Ljoljka je veselo poskakovala za črički, toda kar naenkrat jo je nekaj razžalostilo. Ozrla se je in pokazala z ročico temni, že pol razpadli križ.

»Mama, kaj je to?«

»Grobovi. V njih ležijo ljudje, ki so umrli.«

»Potem jih je treba izkopati,« je strastno povzela.

»To je brez smisla. Zdaj so v grobovih samo koščice.«

»Koščice... koščice...« je ponavljala in skakala po eni nogi po zarasli stezici, kar pa je ni motilo, da ne bi zbrano premišljevala.

»Koščice... koščice...«

Potem se je nenadoma obrnila in me objela:

»Boš tudi ti umrla?«

»Vsi ljudje umirajo. Najprej bo Tonja, najstarejša Matroška, potem jaz in nazadnje ti.«

»Jaz pa bi rada, da bi ti še dolgo, dolgo živela. Živi še osem let!«

»To ni tako dolgo.«

»Potem pa šest!«

Raztreseno je stekla, pa se spet vrnila, privila se je k meni in zašepetala: »Rada bi, mama, da bi vedno živela...« In zajokala.

Sedli sva na črn kos granita. Kaj sem ji mogla reči? Čutila sem, da jo moram potolažiti — pred njo je prvič grozotno zazijal prepad, ki nas vse in ne samo enkrat navdaja s tihim strahom... Toda za tolažbo ni bilo besede.

»Dobro, Ljoljka,« sem rekla, »ne joči, se bova že kako izmotali...« Premišljevala je neprenehoma nekaj dni in me prosila, naj ne umrem. Po vsej priliki je iskala rešitev. In tako sem neko jutro zašla: »Mama, umetnica bom!«

»Zakaj?«

»Umetniki so vendar nesmrtni! Včeraj nam je povedala Sofija Aleksandrovna.«

»To pa ni slaba odločitev,« sem pomislila in ji kupila barvice. Riše dolge ure. Riše rožnate mucke, modre kužke, babice, klovne, portret matere (toda, kdo ve zakaj s komaj višnjevim očmi), portret očeta (simpatičen fant, ni kaj reči, toda z rdečo brado in vijoličastim uhljem.)

In zobje, ki so še prav pred kratkim zrasli, so začeli izpadati, mlečni. Mudilo se jim je izpadati, rasti pa nočejo.

Leningrajskim otrokom pozimi zobki ne rasejo — sonečka je premalo. Tudi meni niso. »Ja, kje pa imaš zobke?« so poizvedovali odrasli. »Ja, zdaj si starka, brez zob...« Od tedaj se na svetu ni nič spremenilo. Celo najbolj pametni med odraslimi niso postali prav nič drugačni in tudi moji hčeri stalno strežejo z istimi neslanimi vprašanji: »Ja, kje pa imaš zobke...?«

K nam često prihaja v goste moj znanec, umetnik. Visok je, nadut in zelo lep. Ljoljko nagovarja: »Olečka, Vi...« in ko se poslavlja, ne poljublja roke samo meni, temveč tudi nji. Vsakokrat me moja hči, pretresena zaradi visokega poklona, opazuje — in se uči, kako se je treba v takem primeru obnašati. Sama pa vem, da umetnik, kadar ne kramlja o Modillianju in tujih mojstvih, rad gleda hokej po televiziji, kar pa je zame, to se razume samo po sebi, mnogo bolj preprosto. Toda Ljoljka vedno, kadar pričakujemo njegov obisk, zahteva rožnato obleko iz umetne svile.

Molče mu razkazuje svoje slike.

Slikar jemlje liste, se ziblje v naslanjaču, izteguje noge na sredo sobe in brunda:

»No, to ni slabo, ni slabo... Res, da je slutiti vpliv Ermitaža... Oho, zlasti rez... No, no, saj bo, Olečka, na splošno bo...«

Ljoljka stoji pred njim, napeta kot struna, med njima

kot da valovi nemo vserazumevanje, jaz pa odidem.

Ni še dolgo tega, kar sem tako odšla, toda ko sem se vrnila, sem obstala pred nenavadnim prizorom: Ljoljka, sključena v dve gube (sprva sem mislila, da je celo zvezana), je bila ujeta v ozek prostor med naslanjačem divana in umetnikovim bokom. Z eno roko je uravnaval njeno nenavadno držo, v drugi pa držal revijo in raztreseno pogledoval vanjo.

»Mili bog, kaj se pa dogaja,« sem vzkljnila.

Molčala sta. Umetnik si je prizadeval, da bi bil vsaj na pogled čisto miren, toda revija mu je drhtela v roki. Na zapestju sem opazila modre sledi zob in svetle kaplje krvi so me bodle naravnost v oči.

»Ugriznila me je, in moral sem jo umiriti,« je hladno rekel.

»Ljoljka... Gosta? Gristi? Ja, kaj pa je s teboj?« Ljoljka je molče mežikala in grizla ustnico. Take je še nisem videla.

Odmaknil je roko in Ljoljka se je vzravnila kot vzmet in planila k meni.

»In česa mi ni rekel! Da nimam zob. Ja, kje pa imate zobke, Olečka?« ga je oponesla. Solze so ji vrele v grlu. »No, zdaj pa ve, kje imam zob!« Ni se mogla več zadrževati, privila se je k meni in grenko zajokala.

Obrisala sem ji solze in jo peljala spat. Ko si je oblačila pižamo, je še vedno jokala.

»No, dobro, dobro,« sem ponavljala. »Nehaj se kisati, ni tako slab človek, da bi ga morala gristi. No, ali bi se poročila z njim?«

»Ja, bi, je rekla žalostno...« »toda, kje naj dobim takega, ko zrastem?«

»Morda pa bo imel sina. Prav tako velik bo in močan... No, čisto mu bo podoben...«

»Potem naj se pa kar kòj oženi,« je zamolklo povedala hči.

»Sam sebi vendar ne bo rodil sina, žena mu ga mora roditi,« se je vžgala njena erudicija.

Zjutraj smo jaz, babica in Ljoljka sodile o sinočnjih dogodkih.

»Ko sem bila jaz majhna, so otroke vzgajali čisto drugače, sploh niso grizli gostov.«

»Ja, ljubica, prav po neumnem si ga ugriznila. Takle fant ni za tvoje zobe,« sem rekla in si urejala lase pred zrcalom.

»Mi bodo že zrasli, mamica, saj si sama rekla: «Ko bo sonček posijal, bodo tudi zobki zrasli!«

»Morda,« je zamišljeno rekla babica, »če boš vsako jutro jedla surov korenček, potem bodo, seveda, res zrasli,« in se nasmehnila z zaslepljivim nasmeškom filmske zvezde.

Iz ruščine prevedel:
prof. Tone Pretnar

Lep uspeh naših gasilcev

Naša desetina po končanem tekmovanju z osvojenim prehodnim pokalom. Na sliki stojijo od leve proti desni: Drago Vinter, Srečko Stritih, Silvo Srečnik, Marjan Ropret, Jože Lavsegar in poveljnik Stane Oman; spredaj pa so Bojan Balantič, Ciril Oman, Zoran Japelj, Riko Dobrin, Ciril Ropret in Franc Ajdnik.

V nedeljo, 24. junija, je bilo na nogometnem igrišču v Tržiču člansko meddruštveno gasilsko tekmovanje. Udeležilo se ga je 10 gasilskih društev. Gasilci so se pomerili v dveh disciplinah in sicer v trodelnem šolskem napadu in v polaganju cevovoda. Zmagala je desetina industrijskega gasilskega društva BPT. Naši gasilci so osvojili 811 točk od 1000 možnih, s tem pa so si priborili tudi zlato značko.

Drugo mesto so zasedli gasilci gasilskega društva Podljubelj, tretje gasilsko društvo Leše, sledili pa so gasilsko društvo Križe, Brezje, Tržič, Bistrica, Peko, Lom in Kovor.

Po končanem tekmovanju se je predsednik občinske gasilske zveze tovariš Janez Valjavec zahvalil vsem gasilcem za sodelovanje, poveljnik štaba občinske gasilske zveze, tovariš Jelko Hladnik pa je izročil zmagovalni desetini BPT prehodni pokal.

Sektorska vaja gasilcev

Ob 20-letnici IGD »PEKO« je bila v petek, 22. junija, sektorska mokra vaja na območju te tovarne.

Ob 14. uri je sirena naznanila pričetek vaje. Poleg domačih gasilcev so sodelovali še gasilci »IGD BPT«, »IGD ZLIT«, »IGD Tržič«. Vaja je kljub slabemu vremenu zelo dobro uspela, s tem pa tudi pokazala izurjenost gasilcev.

Po končani vaji je gasilce pozdravil glavni direktor tovarne Peko, tovariš Jože Dolenc, zatem pa vse sodelujoče povabil na malico v tovarniško okrepčevalnico.

B. Balantič

»Tržiški tekstilec« — glasilo delovne skupnosti Bombazne predilnice in tkalnice Tržič — Ureja uredniški odbor Franci Sarabon, Marjan Herak, dipl. iur. Breda Milič, Anka Bizjak, Marija Rožič, dipl. oec. Ignac Ahačič, Francka Dolžan, Ljuba Sušteršič, Janez Furlan — Glavni in odgovorni urednik Stojan Saje — Naslov uredništva: BPT Tržič 64290. Telefon 70340 int. 89 — Tisk ČP Gorenjski tisk Kranj v 1450 izvodih — Izhaja enkrat mesečno. — List dobijo člani delovne skupnosti brezplačno.

Glasilo je po 7. točki I. odstavka 36. člena Zakona o odbadčevanju proizvodov in storitev v prometu, Uradni list SFRJ št. 33/72, prosto plačila prometnega davka.